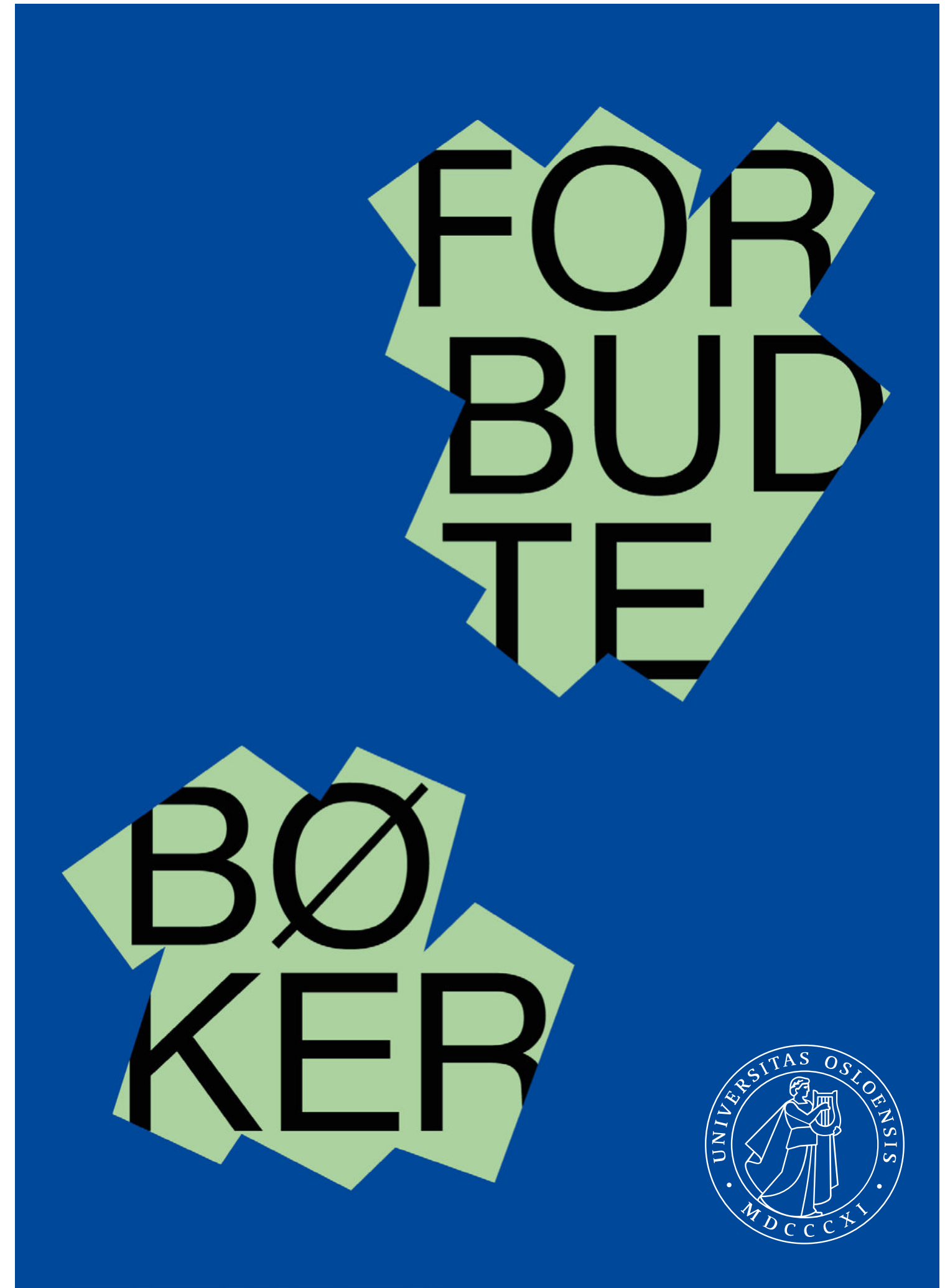

UNIVERSITETET I OSLO

I ytringsfrihetens tjeneste:
Forbudte bøker-uka Norge

Cathinka Neverdal og Runhild Seim
HumSam-biblioteket
Universitetsbiblioteket i Oslo

27.03.2025

Banned Books Week

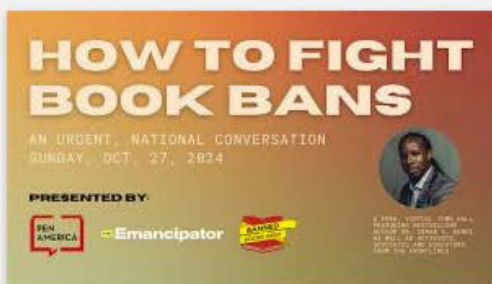
[Home](#) [About](#) [Latest News](#) [Let Freedom Read Day](#) [Events](#) [Promotional Tools](#) [Resources](#)

Take action on Let Freedom Read Day, September 28, 2024!

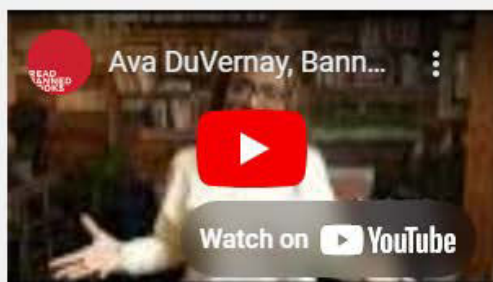
[FIND OUT MORE](#)

Latest News

How to Fight Book Bans: An Urgent, National Conversation with Ibram X. Kendi and The Emancipator

An online discussion on the national surge of book bans and their link to structural racism will take place Sun., Oct. 27, featuring author, historian and critic Ibram X. Kendi and The Emancipator.

[IN ENGLISH](#) [OM SVENSKA PEN](#) [VAD VI GÖR](#) [BANNED BOOKS WEEK SVERIGE](#) [PEN/Opp](#) [NYHETER](#) [KONGRESS](#) [BLI MEDLEM](#) [STÖ](#)

BANNED BOOKS WEEK SVERIGE

Om Banned Books Week Sverige

Delta i Banned Books Week Sverige

Lista över förbjuden litteratur

Fördjupningar

Lärarhandledningar

Anmäl otillbörlig påverkan

Banned Books Week Sverige

Banned Books Week Sverige arrangeras av Dawit Isaak-biblioteket i Malmö och Svenska PEN. Det är ett sätt hålla samtalet om det fria ordet levande och ett kraftfullt försvar för allas rätt att läsa. Boken är ett av de främsta sätten att sprida tankar och idéer. Förbjuds en bok förbjuds även de tankar och idéer den förmedlar.

Yttrandefriheten världen över står inför en mängd både nya och gamla hot. Auktoritära krafter växer och böcker förbjuds och censureras även i samhällen som tidigare betraktats som öppna. Demokratins främsta utposter, bibliotek och skolor, utsätts för påtryckningar, även i Sverige. Under Banned Books Week uppmärksammar vi litteratur som är eller har varit förbjuden någonstans i världen.

Banned Books Week lanserades för första gången på bred front i Sverige under 2023. Under veckan 2024 deltog över 800 bibliotek, skolor, bokhandlar och andra verksamheter över hela Sverige.

Banned Books Week Sverige kommer tillbaka den 6–12 oktober 2025!

VAD ÄR EN FÖRBJUDEN BOK?

En förbjuden bok kan vara en bok som någon tycker att ingen annan ska få läsa. Det kan innebära att en bok inte får ges ut eller säljas, att innehållet censureras eller att den plockas bort från skolor och bibliotek. I USA infördes till exempel 1477 bokförbud bara under hösten 2022. I Ungern finns

Hva er en forbudt bok?

Hvorfor tar vi
utgangspunkt i forbudte
bøker?

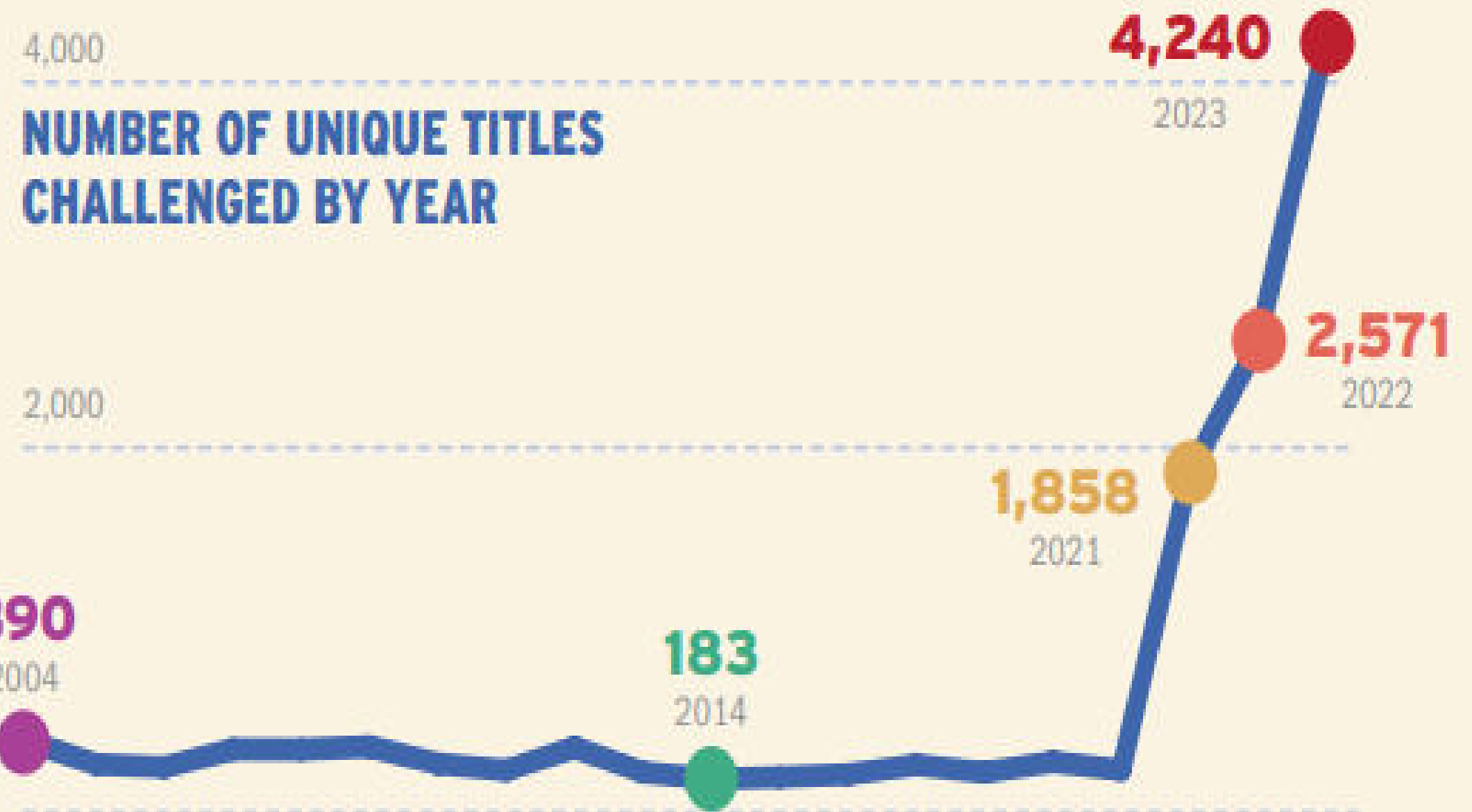
CENSORSHIP ON THE RISE

The unparalleled number of unique titles targeted in 2023 marked a 65% increase over 2022. During the two decades prior to 2021, the average number of unique titles targeted per year was 273.

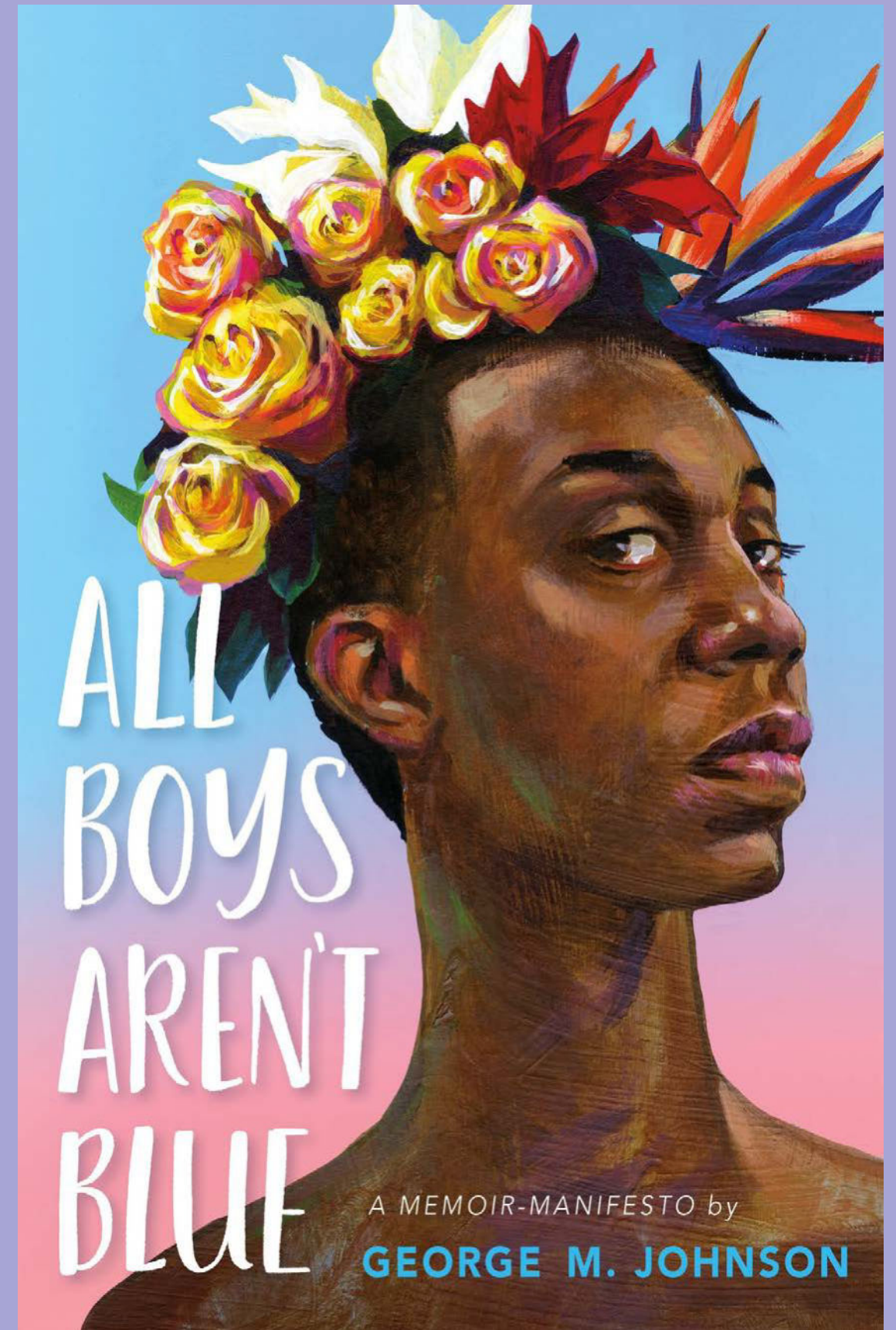
CENSORSHIP
STATISTICS
COMPILED BY:

OFFICE FOR
Intellectual Freedom
American Library Association

Hvem rammes?

Hva skjer i Europa?

Ungarn, 2021: parlamentet innførte en «child protection act» som forbyr det de kaller «promotering av homofili og kjønnsmangfold». Bøker med lhbtq+tematikk må pakkes i plast før de settes på hylla i bokhandlene.

- Opphavsperson: Bela Szandelszky/AP/SIPA | Kreditering: Bela Szandelszky/AP/SIPA
- Opphavsrett: Bela Szandelszky/AP/SIPA

Foto: wikimedia commons

18.Mars i år vedtok parlamentet i Ungarn en lov som forbyr offentlig feiring av Pride – og gir politiet lov til å bruke ansiktsgjenkjenning for å kunne identifisere og straffeforfølge de som bryter loven.

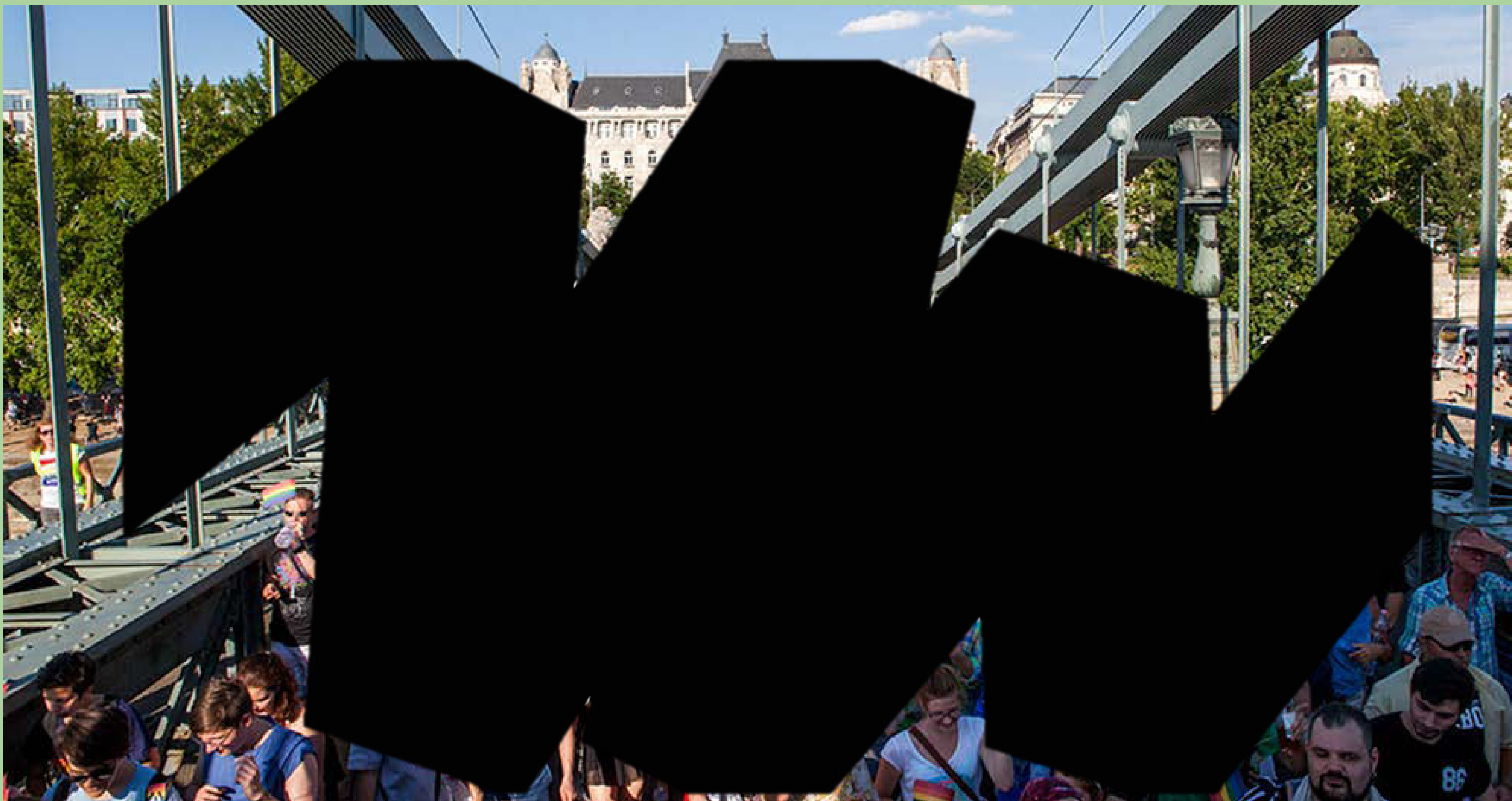

Foto: wikimedia commons

Dette ser vi ofte – at sensur er den første innskrenkningen av rettigheter, som så følges av ytterligere innskrenkninger av demokratiske borgerrettigheter

Hva skjer i Europa?

Storbritannia, 2024: over 53 % av skolebibliotekarene svarte i en undersøkelse at de hadde blitt bedt om å fjerne bøker fra hyllene. Halvparten av dem gjennomførte det.

I den andre enden av
skalaen:

Ukraina, pr. juli 2024

138 bibliotek totalt ødelagt

577 bibliotek rasert

- *The destroyed library in Chernihiv*
Photo – UNIAN.

Foto: atlanticcouncil.org

Sensur

Vil fjerne boka «Gender Queer» fra skolebibliotek

Skolesjefen i Arendal vil fjerne boka «Gender Queer» fra ett av kommunens skolebibliotek.

Bok & bibliotek

ANNONSE

OUTLAND
FORLAG

NORGES
TEGNERIER

BRETTSPILL

Gender Queer tilbake på hylla i Arendal

Roligheden skole i Arendal gjorde i går om på avgjerda om å fjerna boka «Gender Queer» fra skolebibliotek.

Nettavisen **Nyheter.**

Direktesport Pluss Na Live Nyhetsbrev Sp

LGBTQ

Kontroversiell bok bes fjernet fra barneskole i Arendal

Debatt Mediekritikk

Norsk presse og boken «Gender Queer»: Hvorfor skal seksåringer lese om hebefili?

Dagbladet

PLUSS

LOGG INN

TV

TIPS OSS

ANNONSE

Rektor truet: Kommunen anmelder

Arendal kommune har levert en politianmeldelse etter at rektoren ved Roligheden skole mottok truende meldinger.

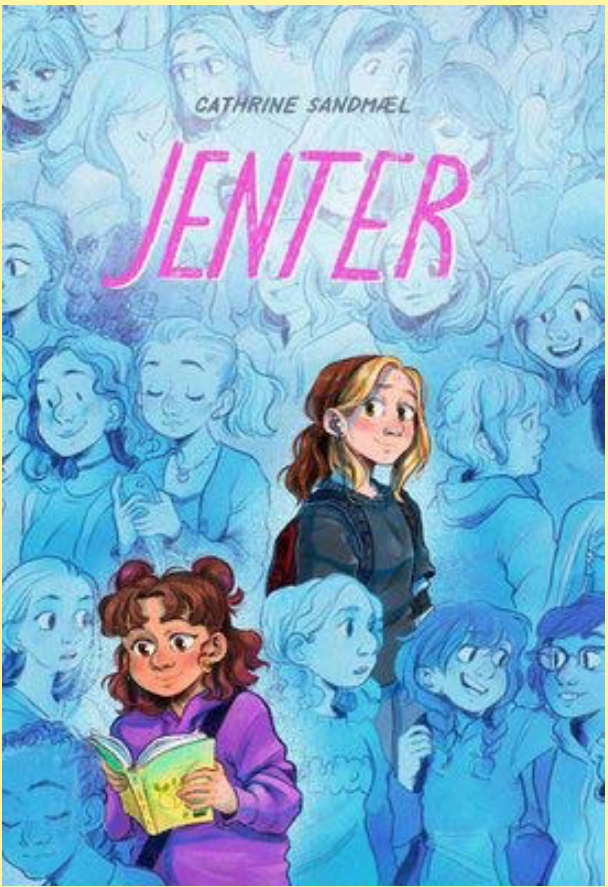
loading

og spaltist i Subjekt

Cathrine Sandmæl

Foto: Fartein Rudjord/NORLA

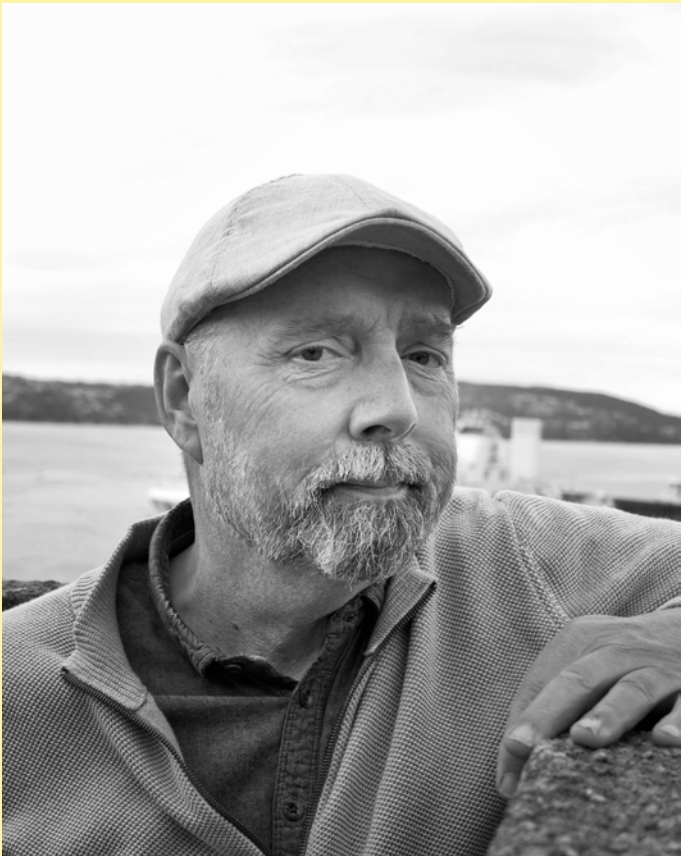

Line Baugstø

Foto: Paal Audestad

Marta Breen

Foto: VG

Nils Torsvik

Foto: Utenfor Allfarvei forlag

Direkte sensur

Selvsensur

**Økonomiske former
for sensur**

Hva sier loven?

I Norge, som i mange andre land, er **ytringsfriheten nedfelt i grunnloven**. Paragraf 100 i Norges Grunnlov har siden 1814 sikret at alle har rett til ytringsfrihet. Paragrafen ble utvidet og oppdatert i 2004 for å tilpasses dagens samfunn. I originalteksten legges det vekt på trykkefrihet, mens det i dagens tekst sies at en **ikke kan straffes for å ha "meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap"**. I tillegg framheves nå "rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter", altså **tilgang til offentlig informasjon**. [Lenke til Kongeriket Noregs grunnlov](#)

Begrensninger i ytringsfriheten: ytringsfriheten fritar oss ikke for ansvaret for våre ytringer: trusler, oppfordring til vold eller ulovligheter, trakassering, ærekrenkelser og diskriminerende og hatefulle utsagn kan være straffbart.

Ett av ytringsfrihetens dilemmaer:

hvordan vekt vi behovet for ytringsfrihet opp mot utsatte grupperes legitime krav om å unngå hets, hatefulle og nedverdiggende ytringer?

Finn støtte i bibliotekets mandat og rolle:

- «Bibliotekene er **demokratihus**. Fra Nasjonalbiblioteket til folkebibliotek, skolebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Sammen utgjør disse **viktig demokratisk infrastruktur** og er en **grunnstamme i demokratiet.**»
- Kulturdepartementet, Nasjonal Bibliotekstrategi 2020-2025

Finn støtte i bibliotekets mandat og rolle:

- “Skolebibliotek skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å **tenke kritisk** hos elevane, og til å **jamne ut sosiale forskjeller**.”
(Opplæringsloven § 11-2)

- “Folkebibliotekene skal ha til oppgave å **fremme opplysning**, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.
Folkebibliotekene skal være en **uavhengig møteplass** og **arena for offentlig samtale og debatt**.”

(Lov om folkebibliotek: § 1.)

«**En godt opplyst befolkning**, med god tilgang på kunnskap om og forankring i egen kulturell identitet, vil ha bedre muligheter til å ta gode valg for seg selv og sitt nærsamfunn i en krisetid. **Dette kan være avgjørende for hvordan nasjonen som helhet står gjennom en krise.**»

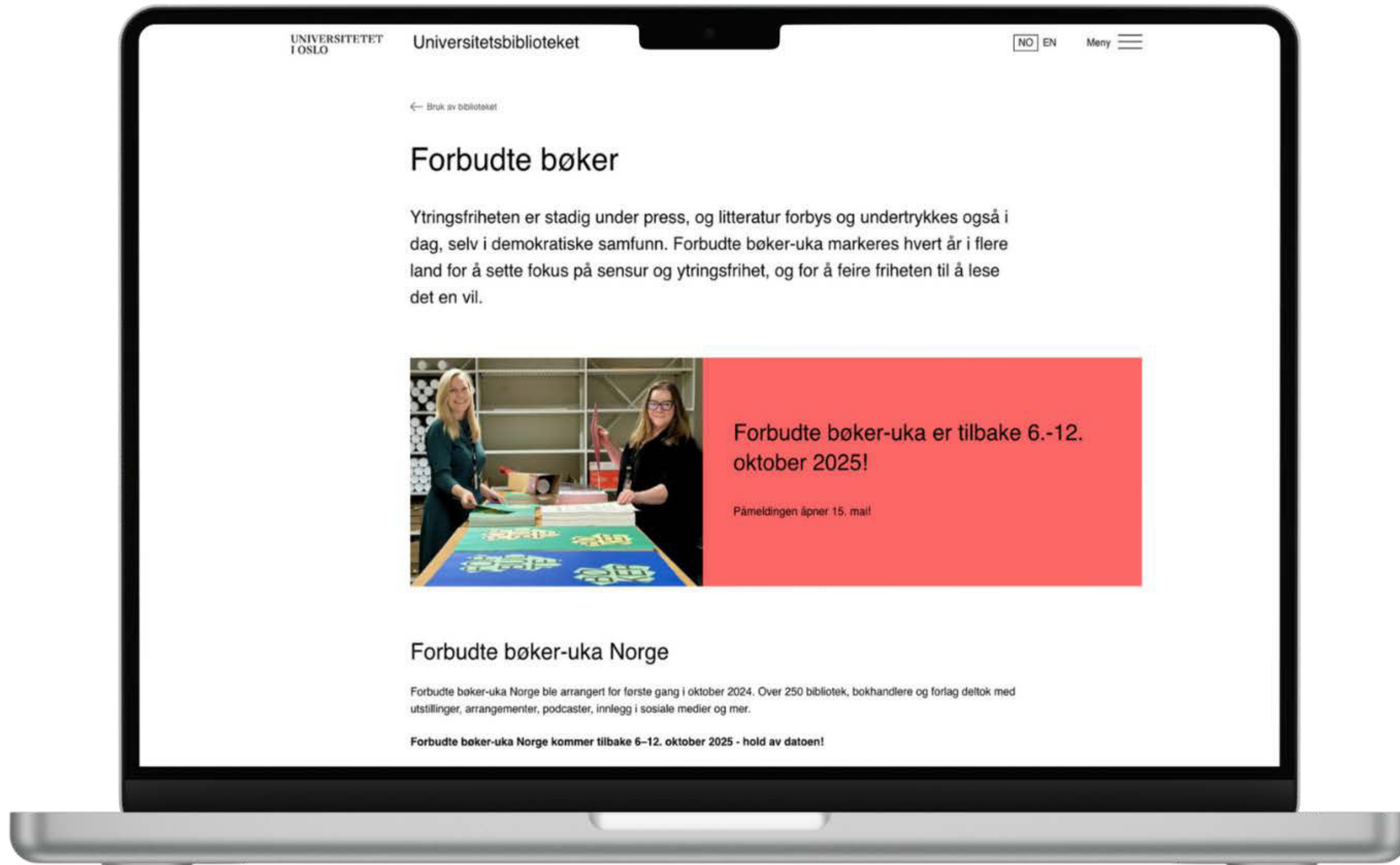
Foto: Jarli og Jordan

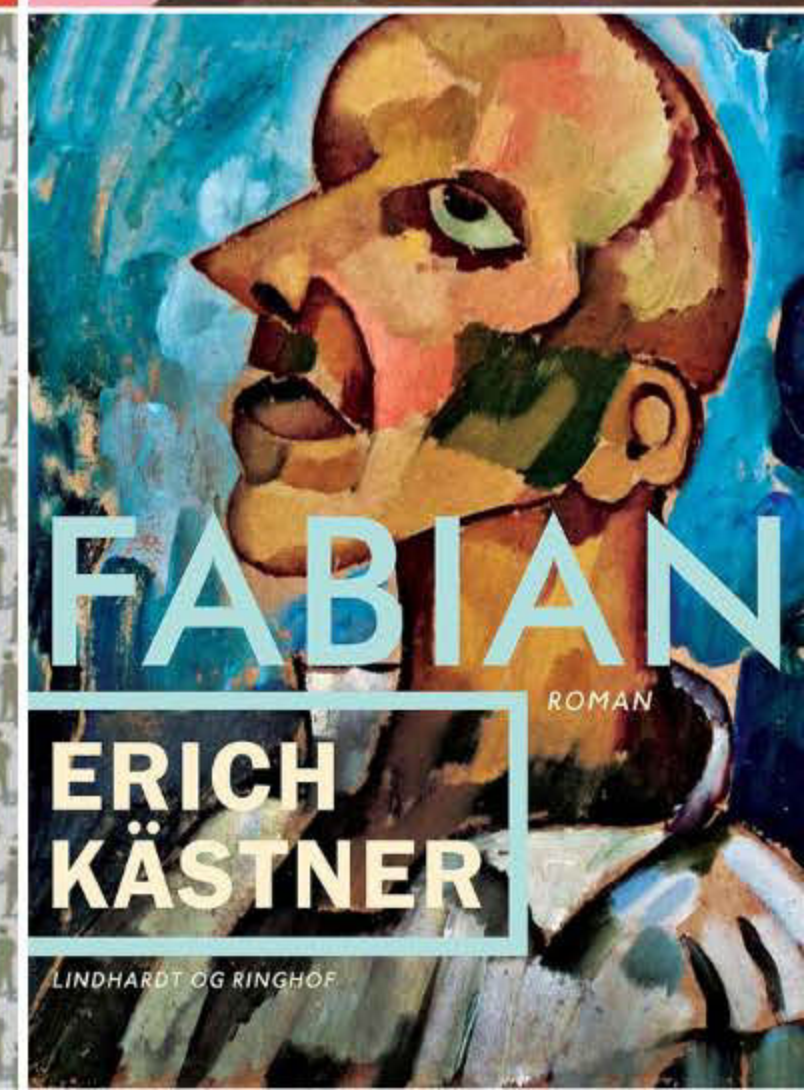
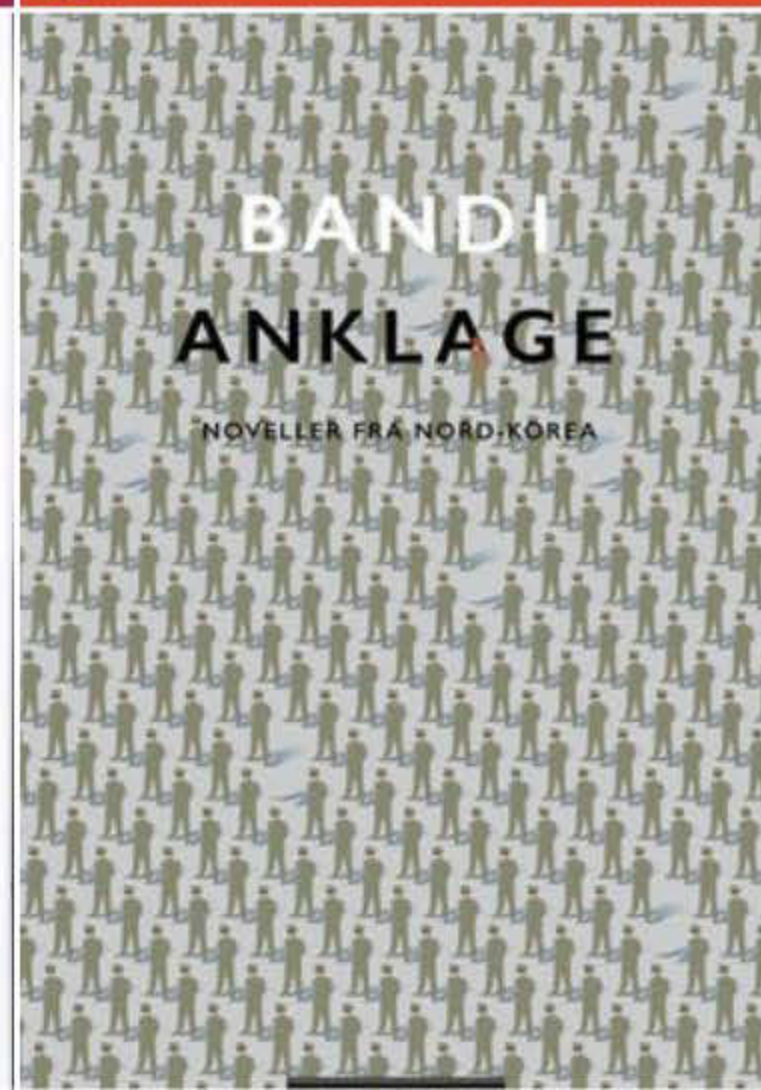
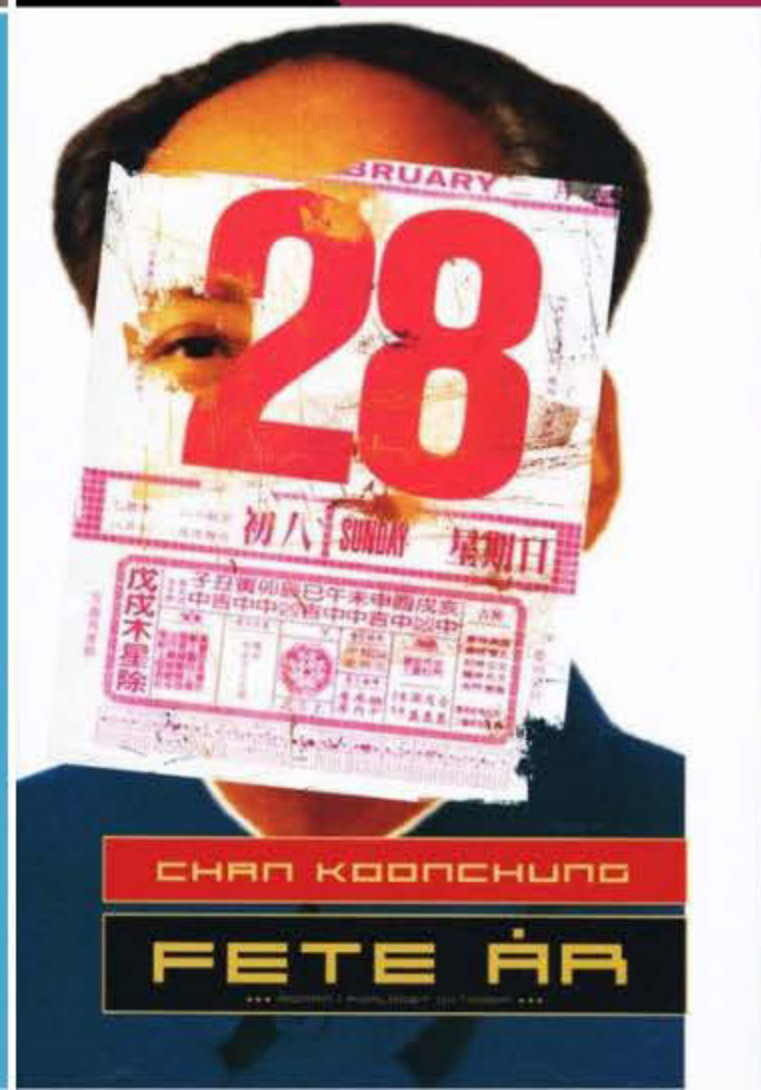
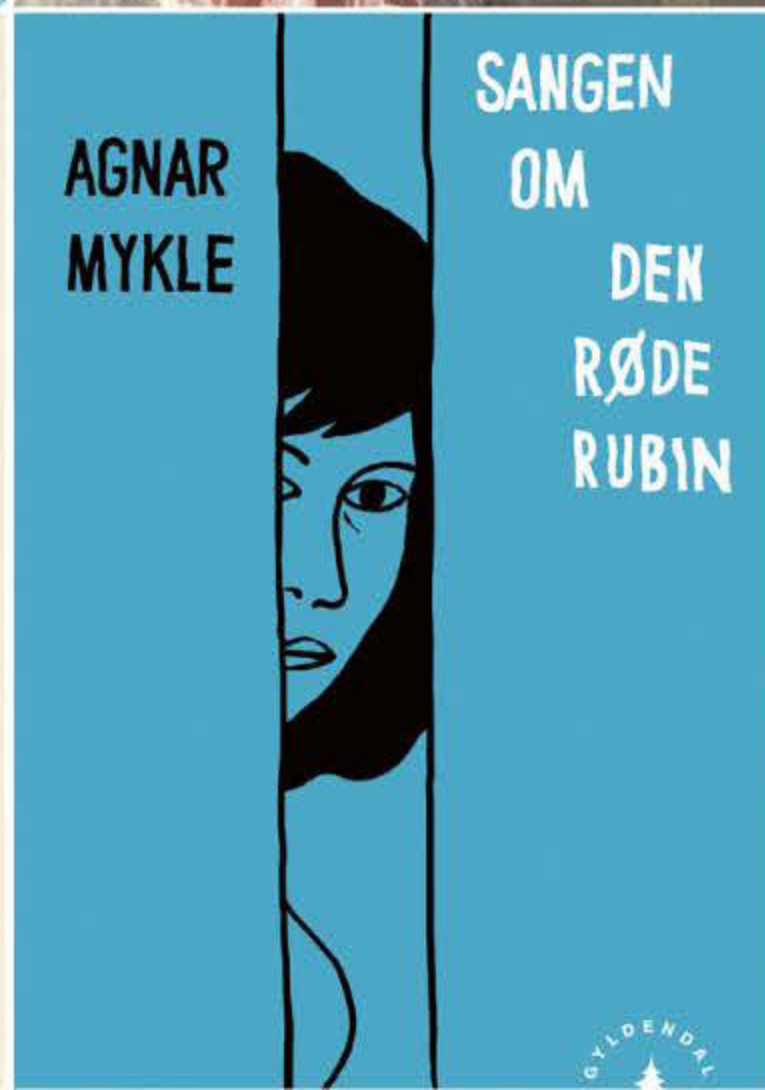
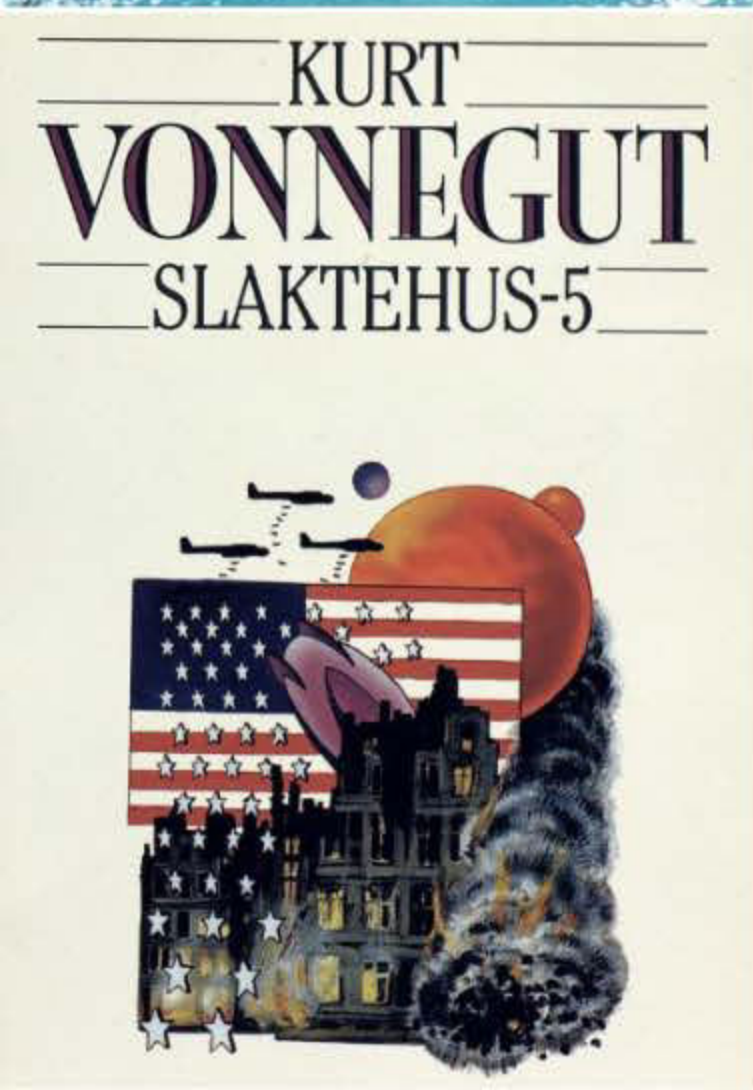
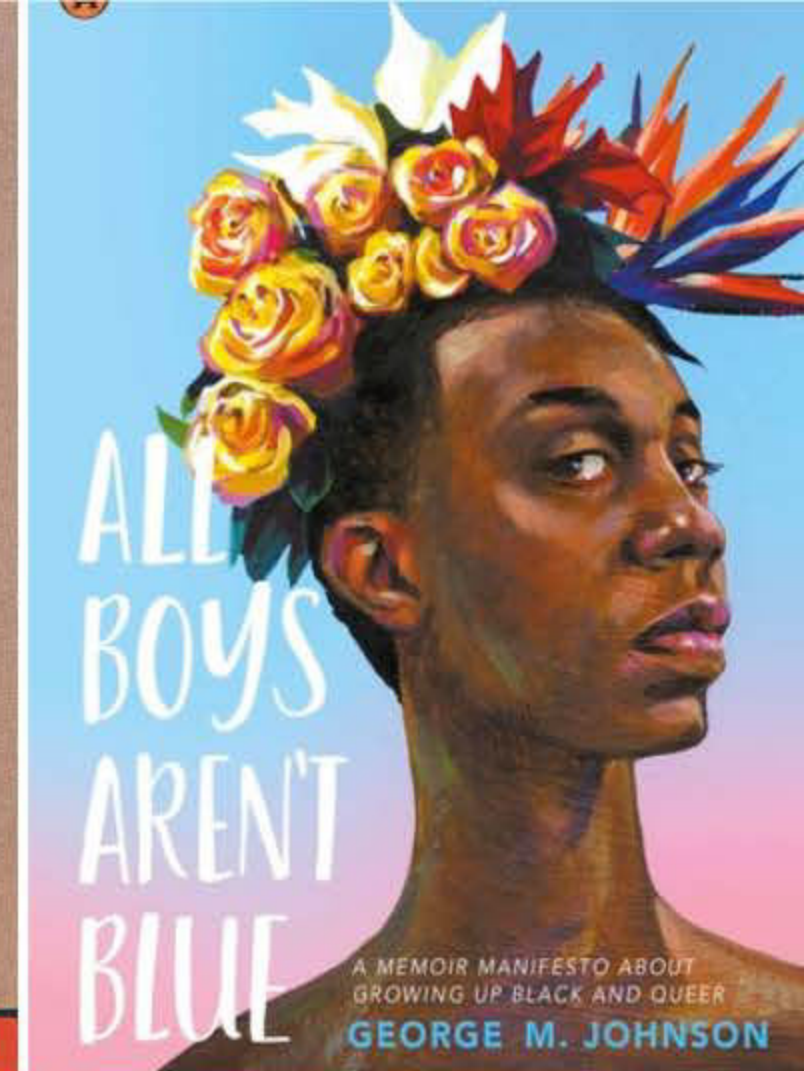
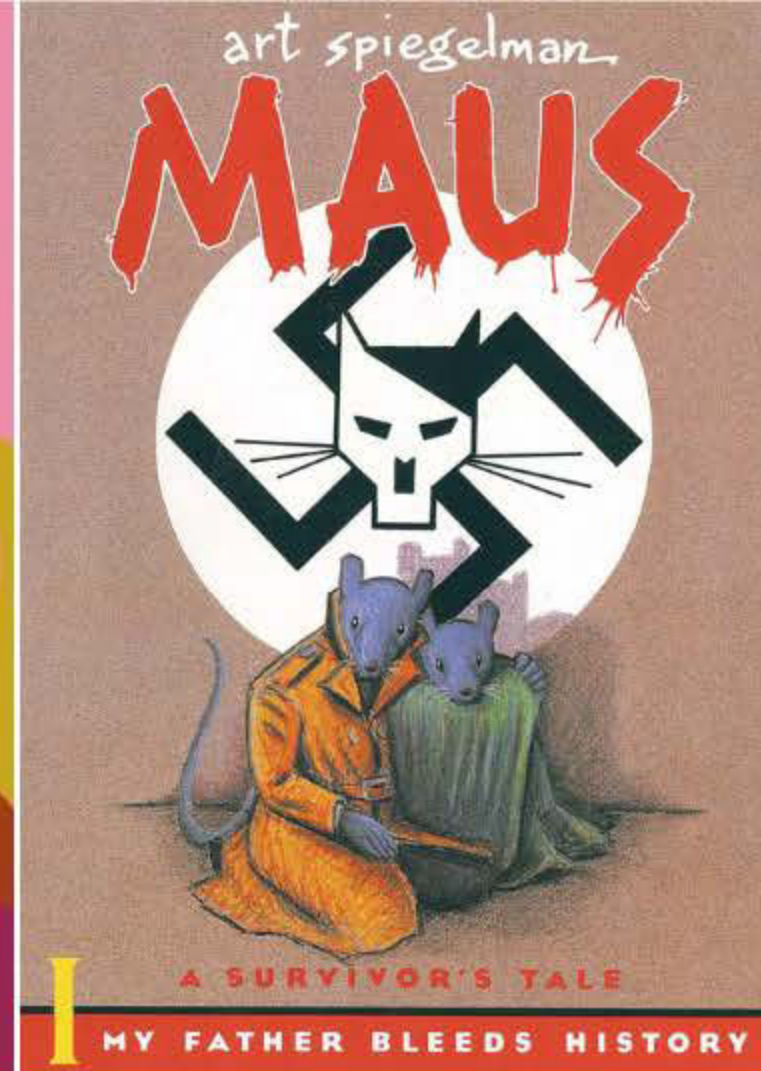
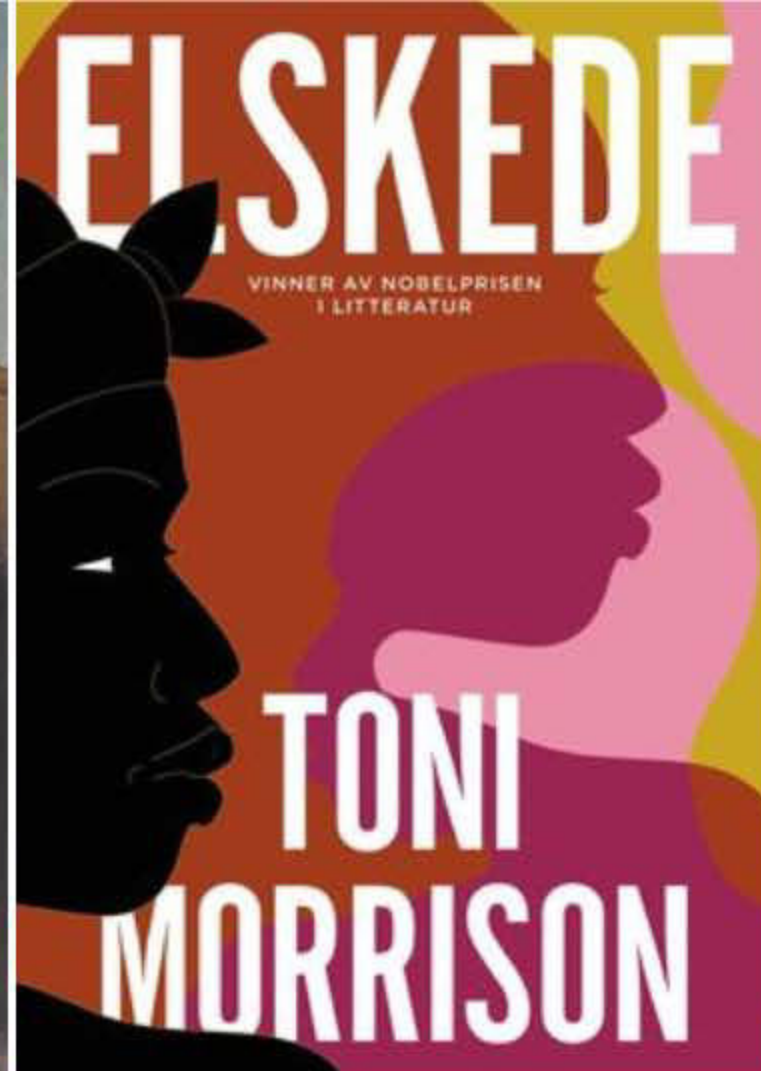
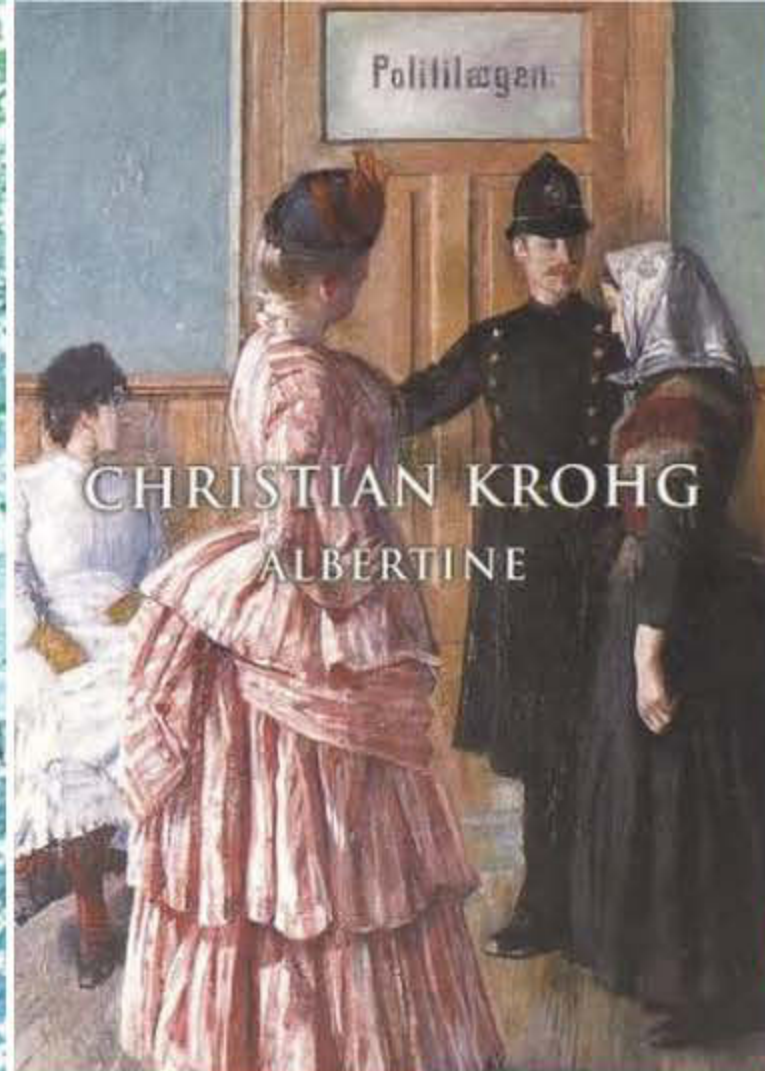
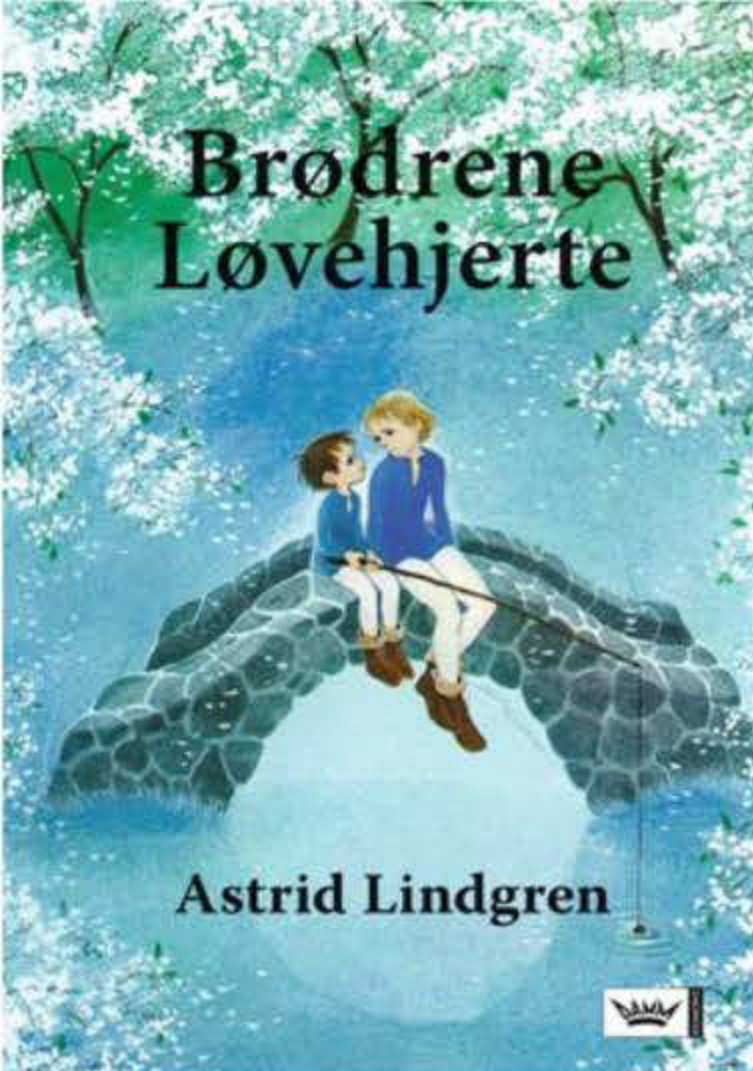

Være en ramme for samtaler og arrangementer om sensur, ytringsfrihet og demokrati, og bidra til økt oppmerksomhet rundt disse temaene.

Forbudte bøker Norge nettside: ub.uio.no/forbudte-boker

BURNING

the BOOKS

"Timely and authoritative... I enjoyed it immensely." —Philip Pullman

A HISTORY of
the DELIBERATE
DESTRUCTION of
KNOWLEDGE

RICHARD OVENDEN

THE FIGHT AGAINST BOOK BANS

Perspectives from
the Field

Shannon M. Oltmann, Editor

DANGEROUS IDEAS

A BRIEF

HISTORY OF

CENSORSHIP

IN THE WEST,

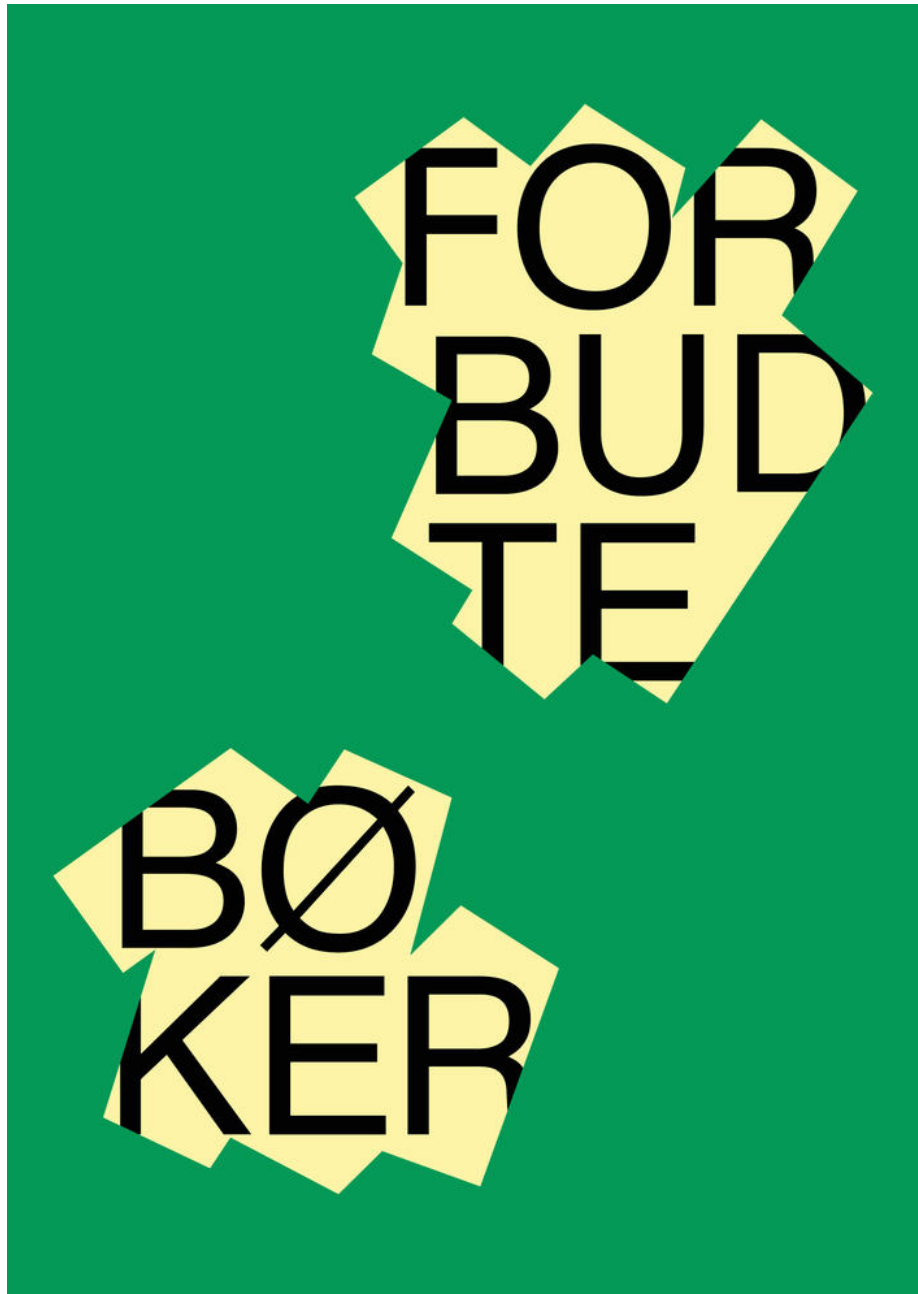
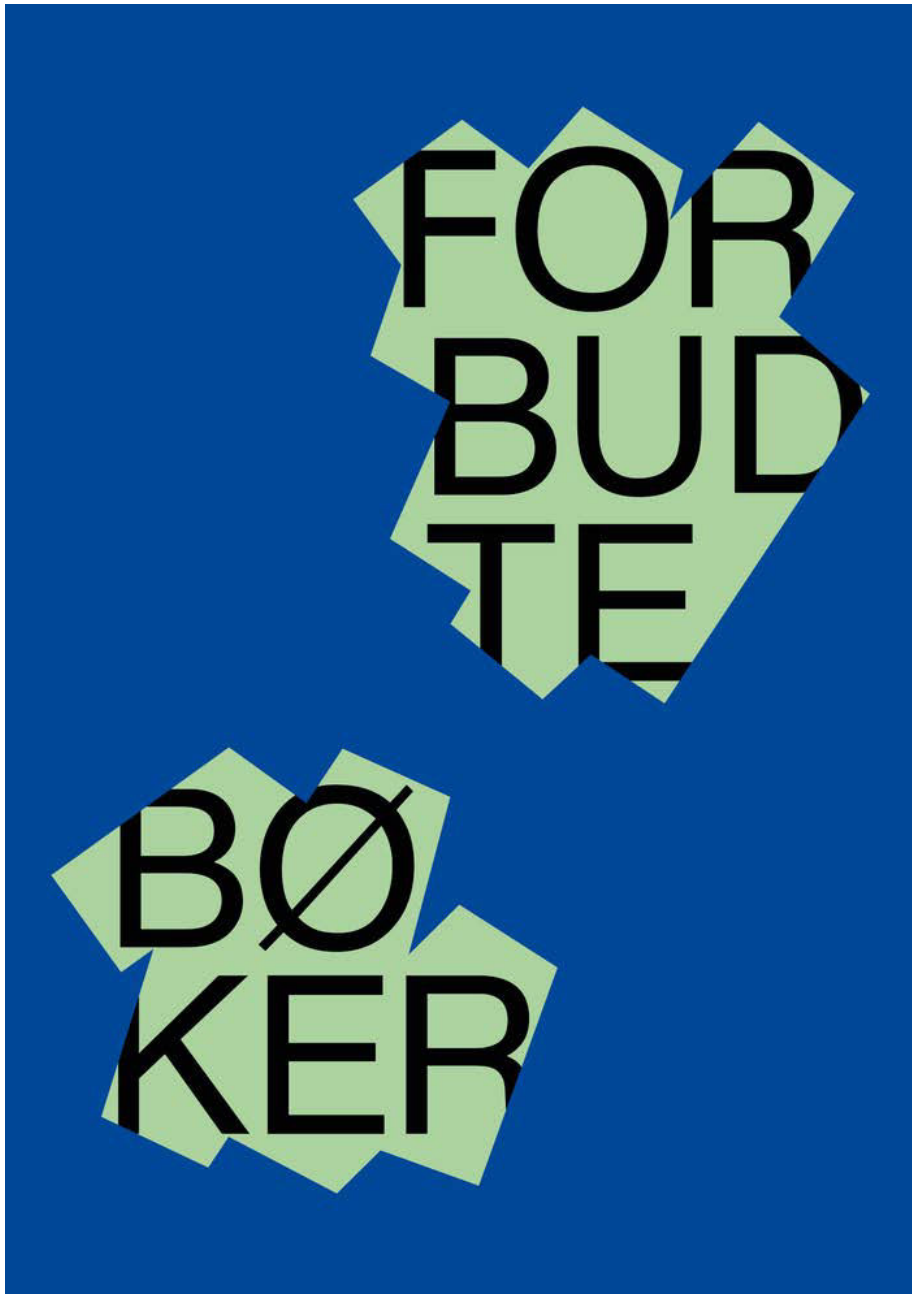
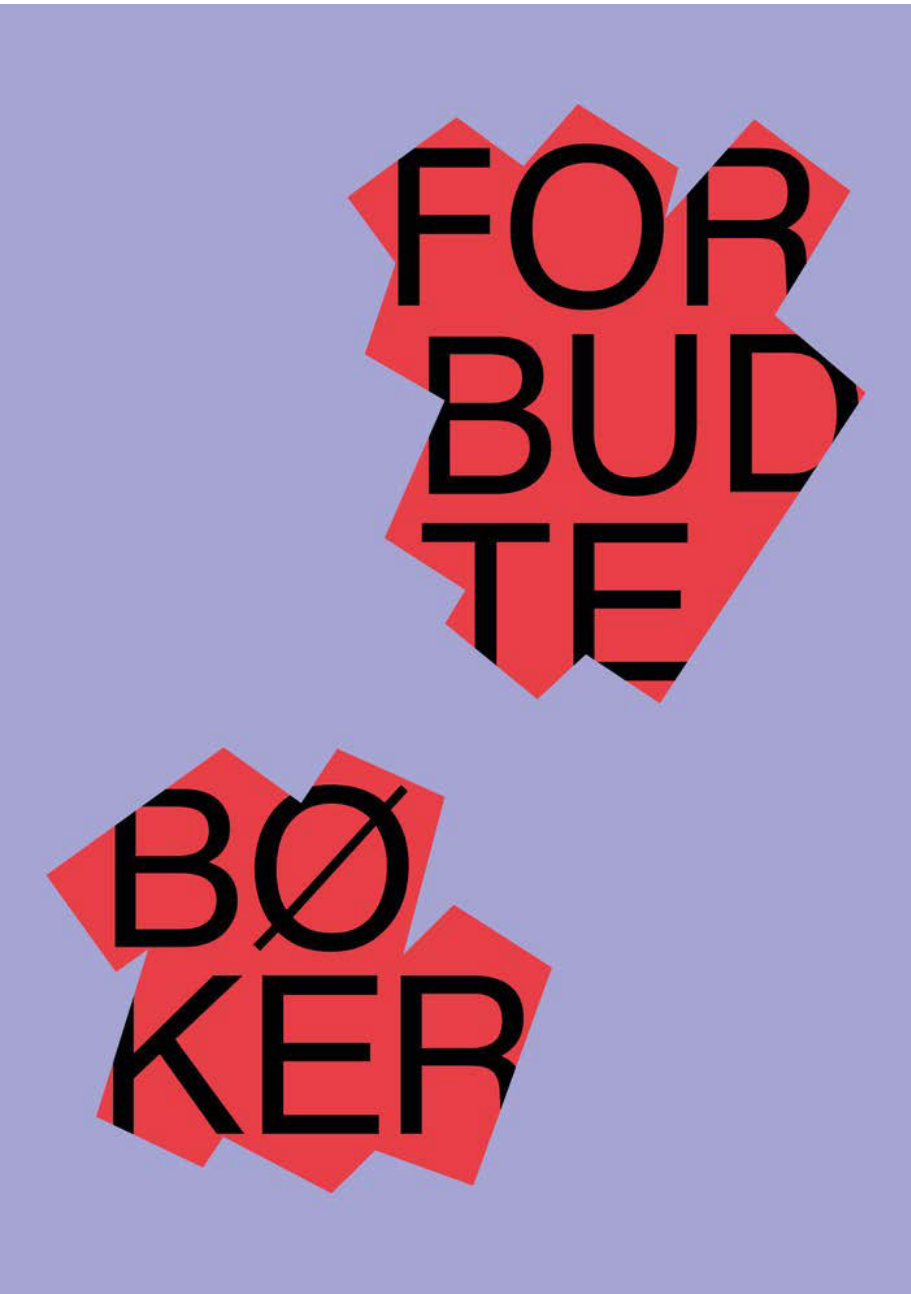
FROM THE

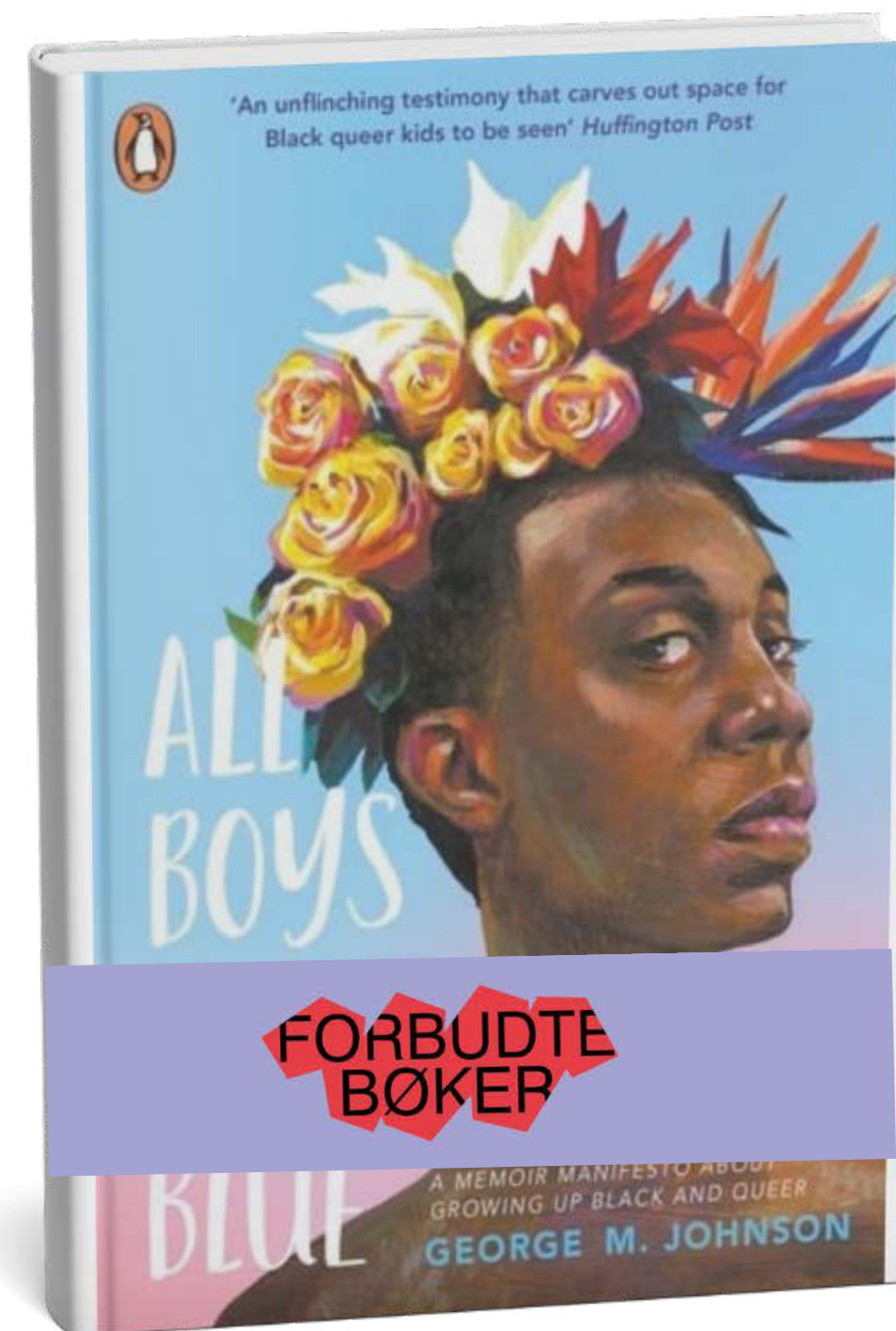
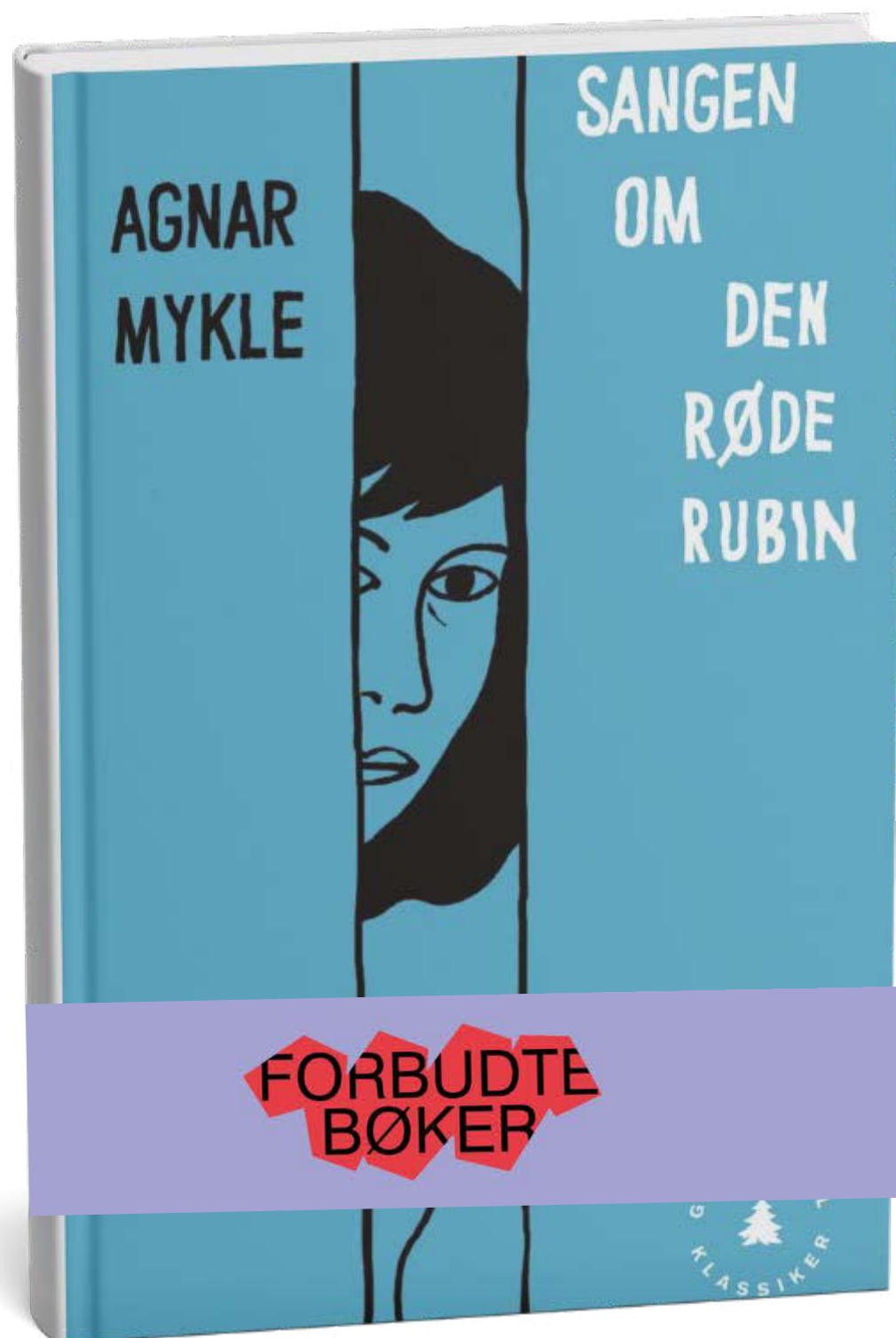
ANCIENTS

TO FAKE NEWS

Eric Berkowitz

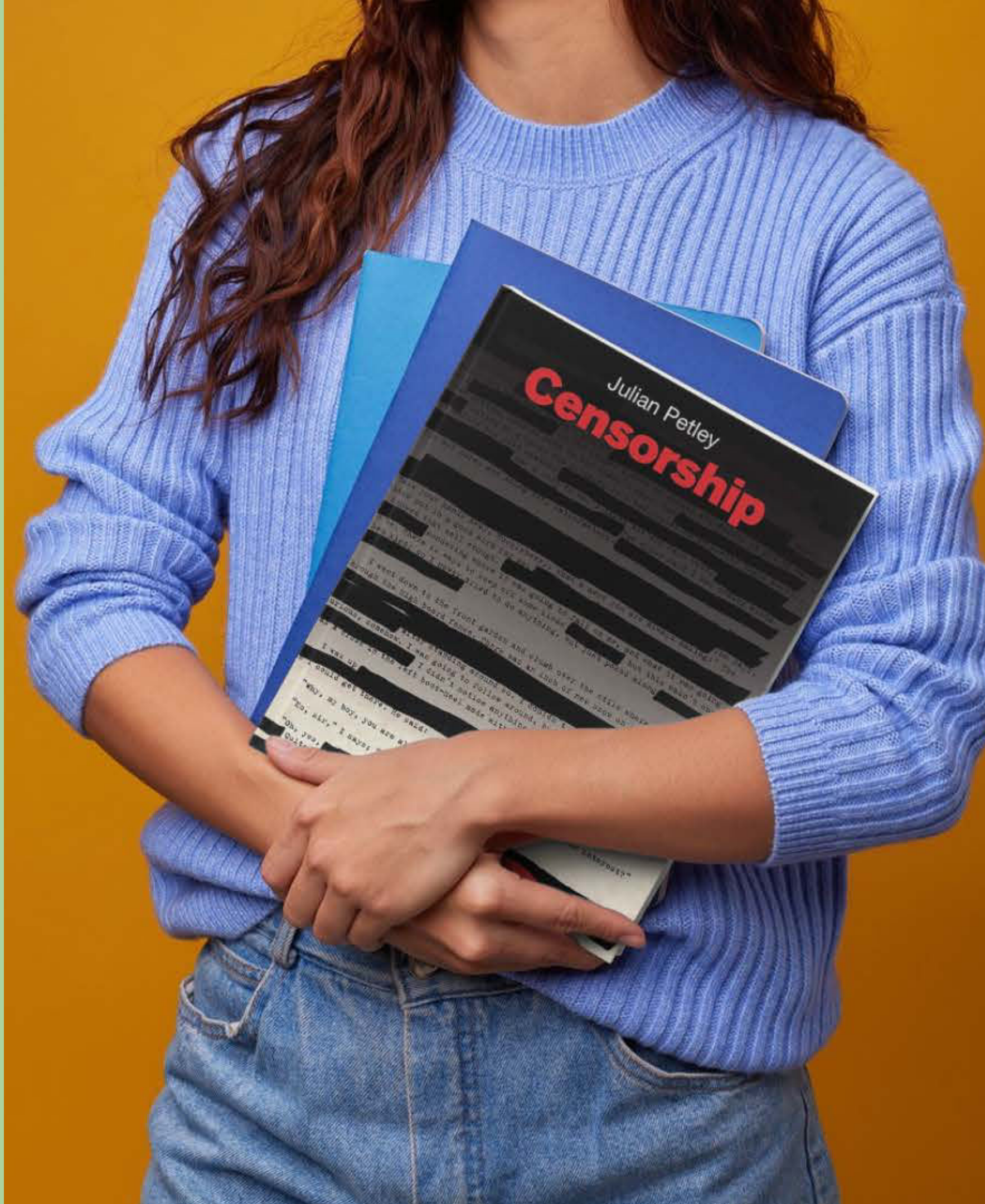

Det grafiske materiale er gratis og
tilgjengelig for alle!

Øke bevisstheten og kunnskapen internt i bibliotekene og i hele befolkningen.

Styrke beredskapen mot forskjellige former for sensur.

Feire lesefriheten!

Være der folk er!

JAN MAYEN

Norwegian Sea

Faroe Islands

Iceland

Akureyn

Hammerfest

Kirkenes

Murmansk
Мурманск

Harstad

Narvik

Inari

Bodo

Kiruna

Rovaniemi

Oulu

Luleå

Trondheim

Alesund

Norway

Bergen

Oslo

Stavanger

Sweden

Gulf of Bothnia

Tampere

Turku

Helsinki

Tallinn

Estonia

Riga

Latvia

St Petersburg
Санкт-Петербург

Moscow
Москва

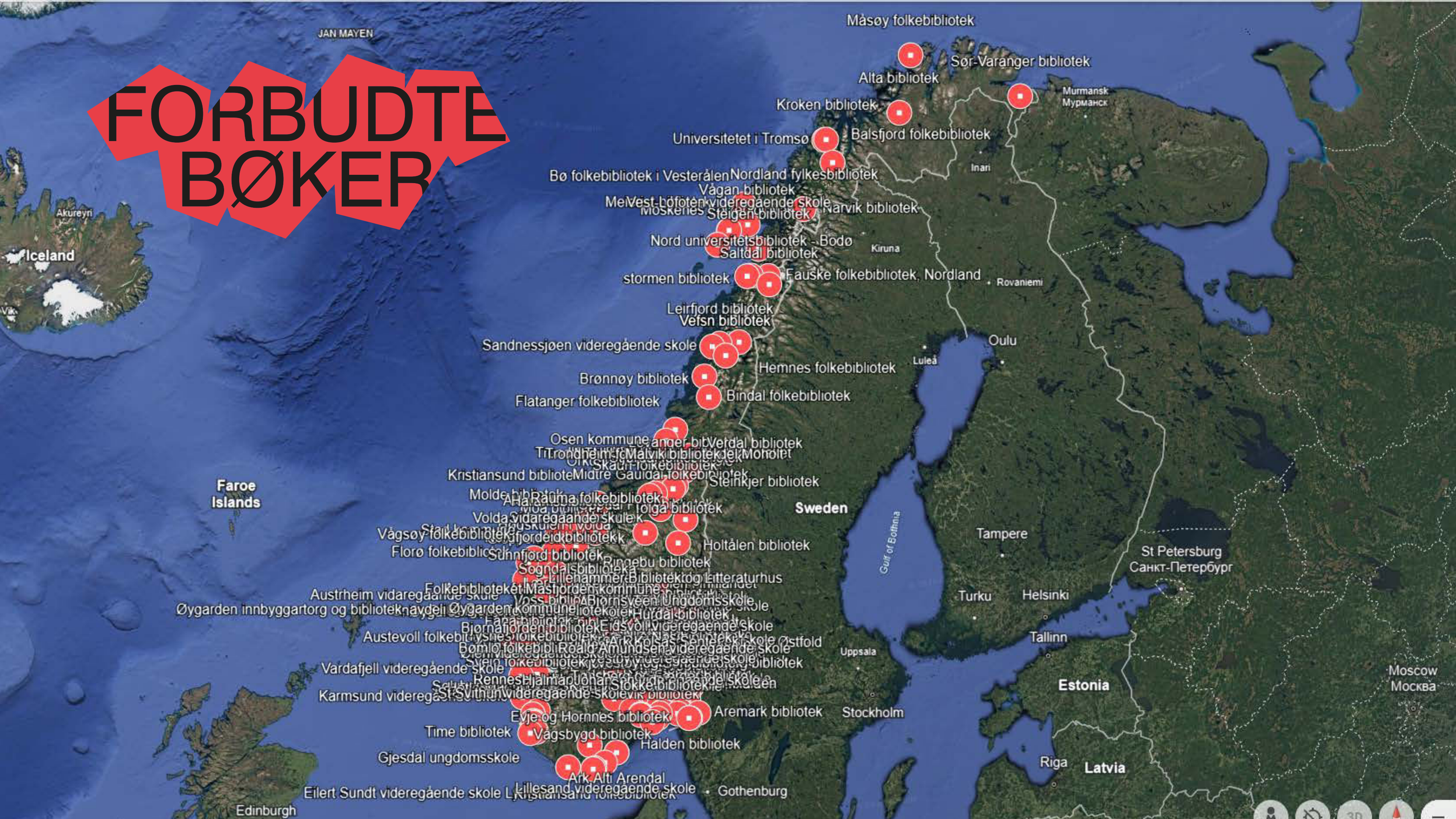
Uppsala

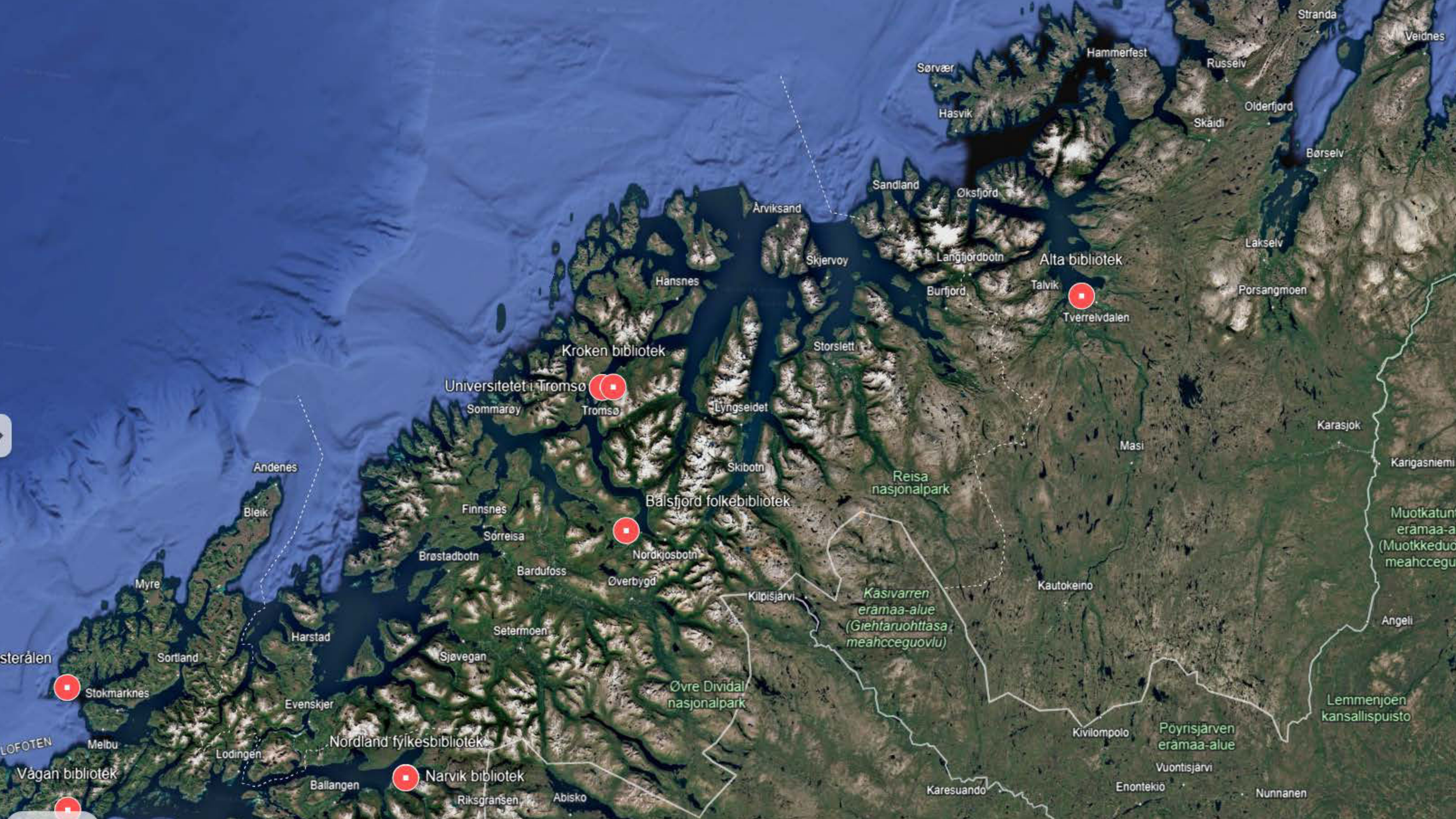
Stockholm

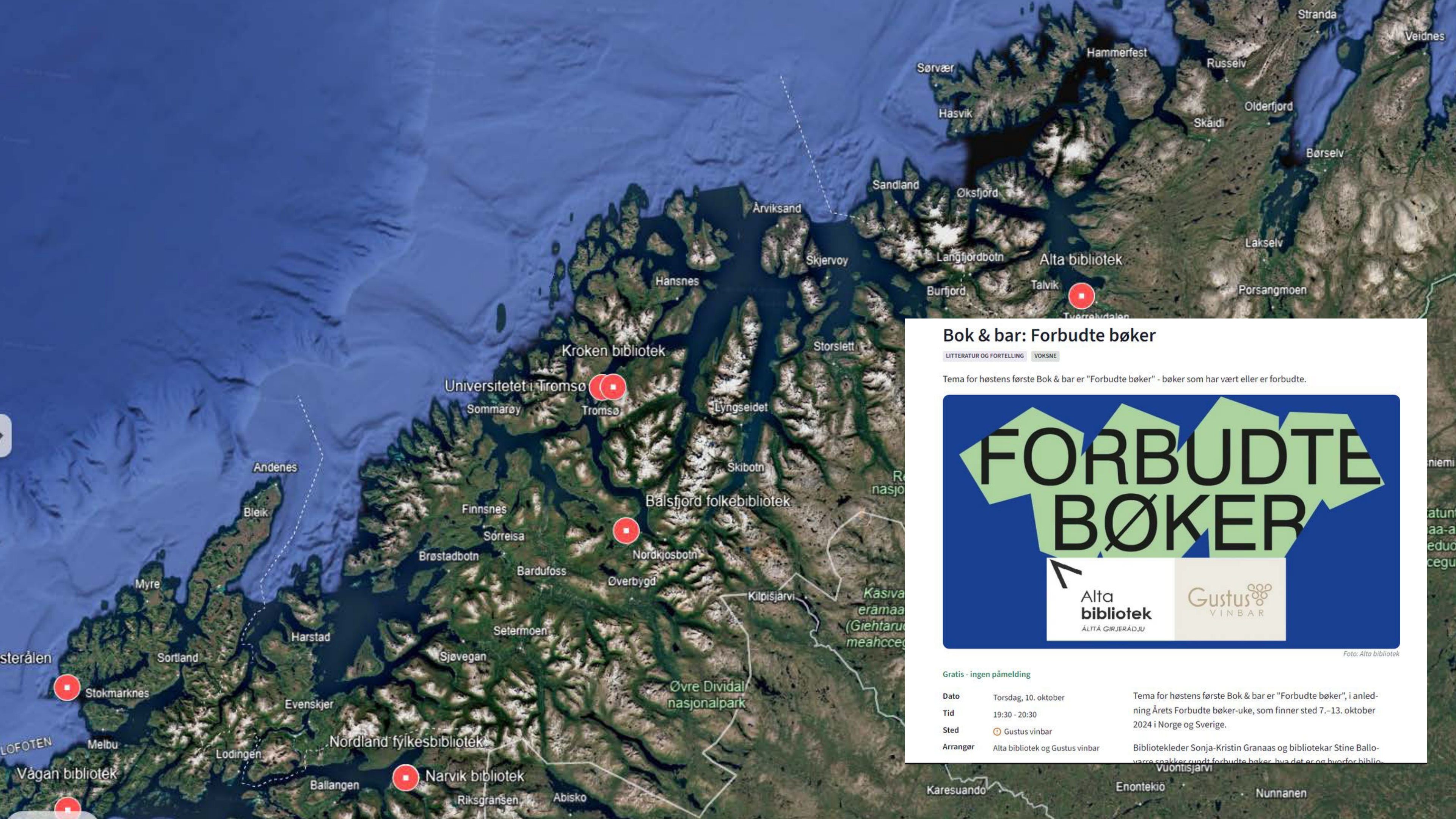
Gothenburg

Edinburgh

FORBUDTE BØKER

Bok & bar: Forbudte bøker

LITTERATUR OG FORTELLING VOKSNE

Tema for høstens første Bok & bar er "Forbudte bøker" - bøker som har vært eller er forbudte.

Foto: Alta bibliotek

Gratis - ingen påmelding

Dato Torsdag, 10. oktober
Tid 19:30 - 20:30
Sted Gustus vinbar
Arrangør Alta bibliotek og Gustus vinbar

Tema for høstens første Bok & bar er "Forbudte bøker", i anledning Årets Forbudte bøker-uke, som finner sted 7.-13. oktober 2024 i Norge og Sverige.

Bibliotekleder Sonja-Kristin Granaas og bibliotekar Stine Ballo-
varre snakker rundt forbudte bøker, hva det er og hvorfor biblio-

Enda en uke vi skal markere...

Har det egentlig noen effekt?

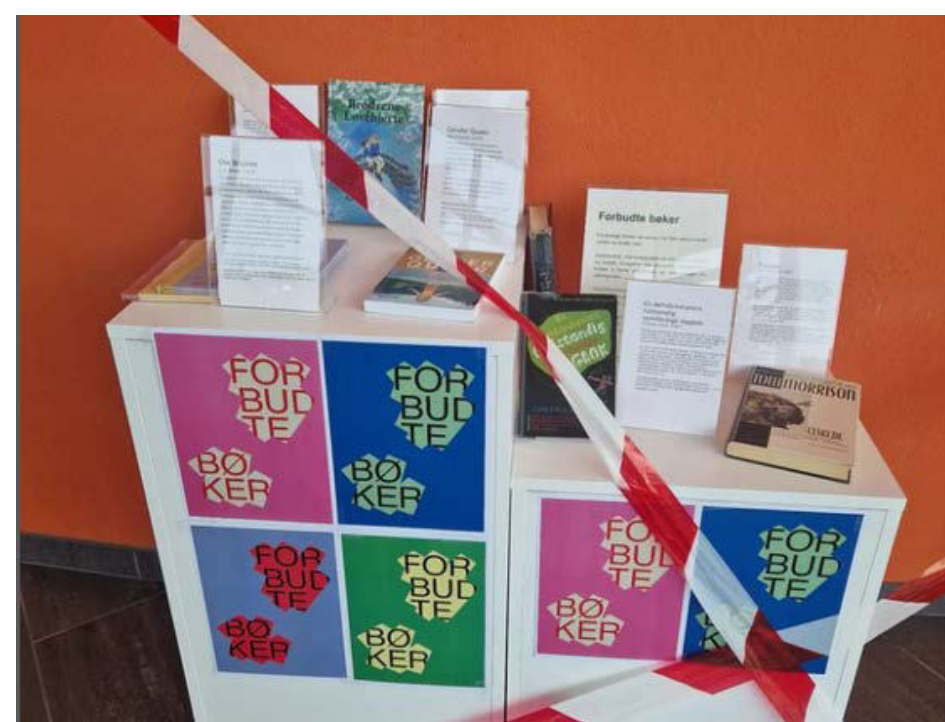
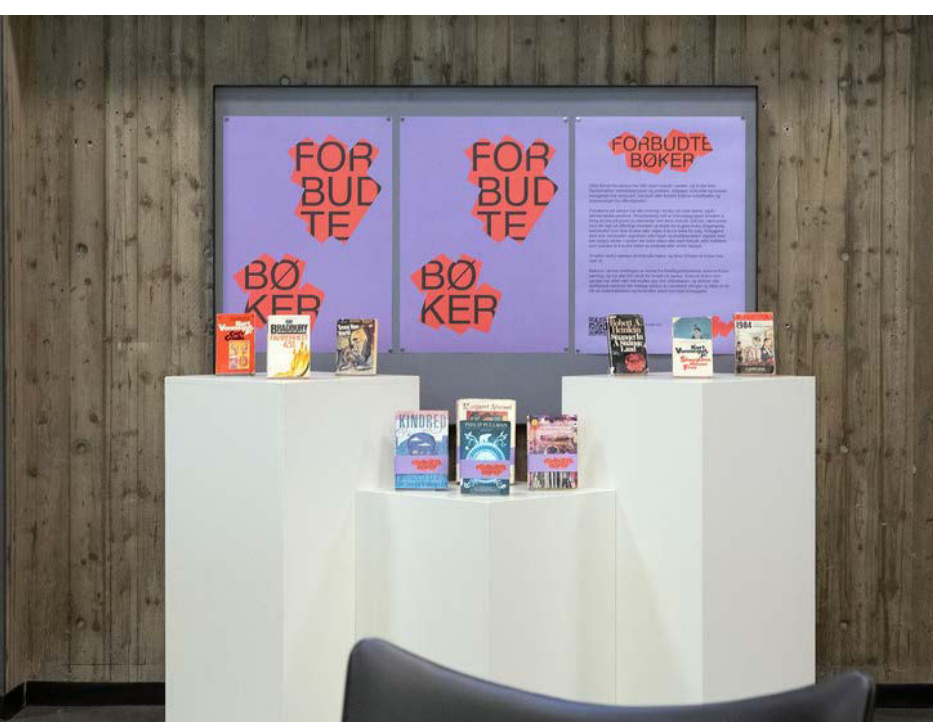
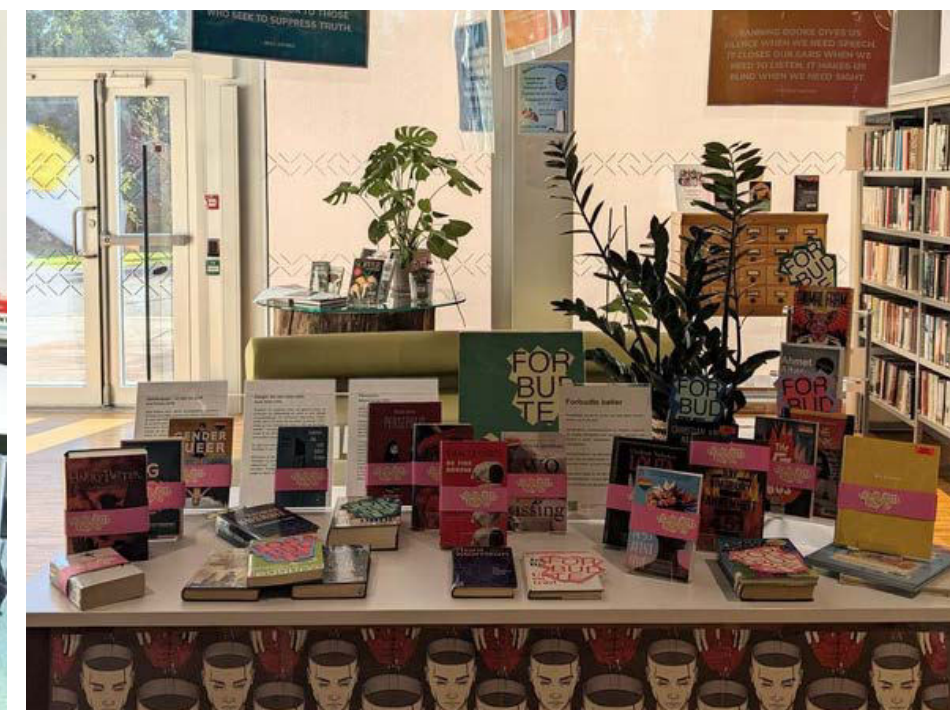

Gratis

FORBUDTE BØKER

9. oktober
12:00 - 12:30

Asker bibliotek,

Balsfjord folkebibliotek

3. oktober 2024 · 🌐

...

Vi tar en snikstart på Forbudte bøker-uka, som egentlig er i neste uke. [UiO](#) :

[Universitetsbiblioteket](#) inviterer nemlig hele bok-Norge til markering av Forbudte bøker-uka fra 7. til 13. oktober. Sensur, ytringsfrihet og demokrati står i sentrum, med inspirasjon fra "Banned Books Week" i USA, som har blitt arrangert siden 1982. Markeringa startet som en reaksjon på de økende utfordringene rundt sensur av bøker. Vi har dermed lagt fram flere bøker, som alle har en eller annen form for sensurhistorie, og oppfordrer dere til å låne fra utstillinga.

Med denne markeringa feirer vi retten til å lese det man selv vil, samtidig som vi prøver å heve debatten om sensur, så vi får en bevisstgjøring internt i bibliotekene og eksternt i befolkningen. Demokrati og ytringsfrihet er under press globalt, så det å sette sensur, ytringsfrihet og demokrati på dagsordenen er med på å heve debatten om rettigheter som er hardt tilkjempet, som vi må beskytte.

Tusen takk til UiO Universitetsbibliotek for kampanjemateriellet, samt [Politiets nettpatrulje - Troms](#) for den meget iøynefallende tapen, som allerede har gjort at minst én besøkende kvapp litt da hen kom inn - noe som også var vår intensjon 😊

[#Forbudtebøker](#) [#Ytringsfrihet](#) [#BannedBooksWeek](#) [#Bannedbooks](#)

Balsfjord folkebibliotek

3. oktober 2024 · 🌐

...

Vi tar en snikstart på Forbudte bøker-uka, som egentlig er i neste uke. [UiO](#) :

[Universitetsbiblioteket](#) inviterer nemlig hele bok-Norge til markering av Forbudte bøker-uka fra 7. til 13. oktober. Sensur, ytringsfrihet og demokrati står i sentrum, med inspirasjon fra "Banned Books Week" i USA, som har blitt arrangert siden 1982. Markeringa startet som en reaksjon på de økende utfordringene rundt sensur av bøker. Vi har dermed lagt fram flere bøker, som alle har en eller annen form for sensurhistorie, og oppfordrer dere til å låne fra utstillinga.

Med denne markeringa feirer vi retten til å lese det man selv vil, samtidig som vi prøver å heve debatten om sensur, så vi får en bevisstgjøring internt i bibliotekene og eksternt i befolkningen. Demokrati og ytringsfrihet er under press globalt, så det å sette sensur, ytringsfrihet og demokrati på dagsordenen er med på å heve debatten om rettigheter som er hardt tilkjempet, som vi må beskytte.

Tusen takk til UiO Universitetsbibliotek for kampanjemateriellet, samt [Politiets nettpatrulje - Troms](#) for den meget iøynefallende tapen, som allerede har gjort at minst én besøkende kvapp litt da hen kom inn - noe som også var vår intensjon 😊

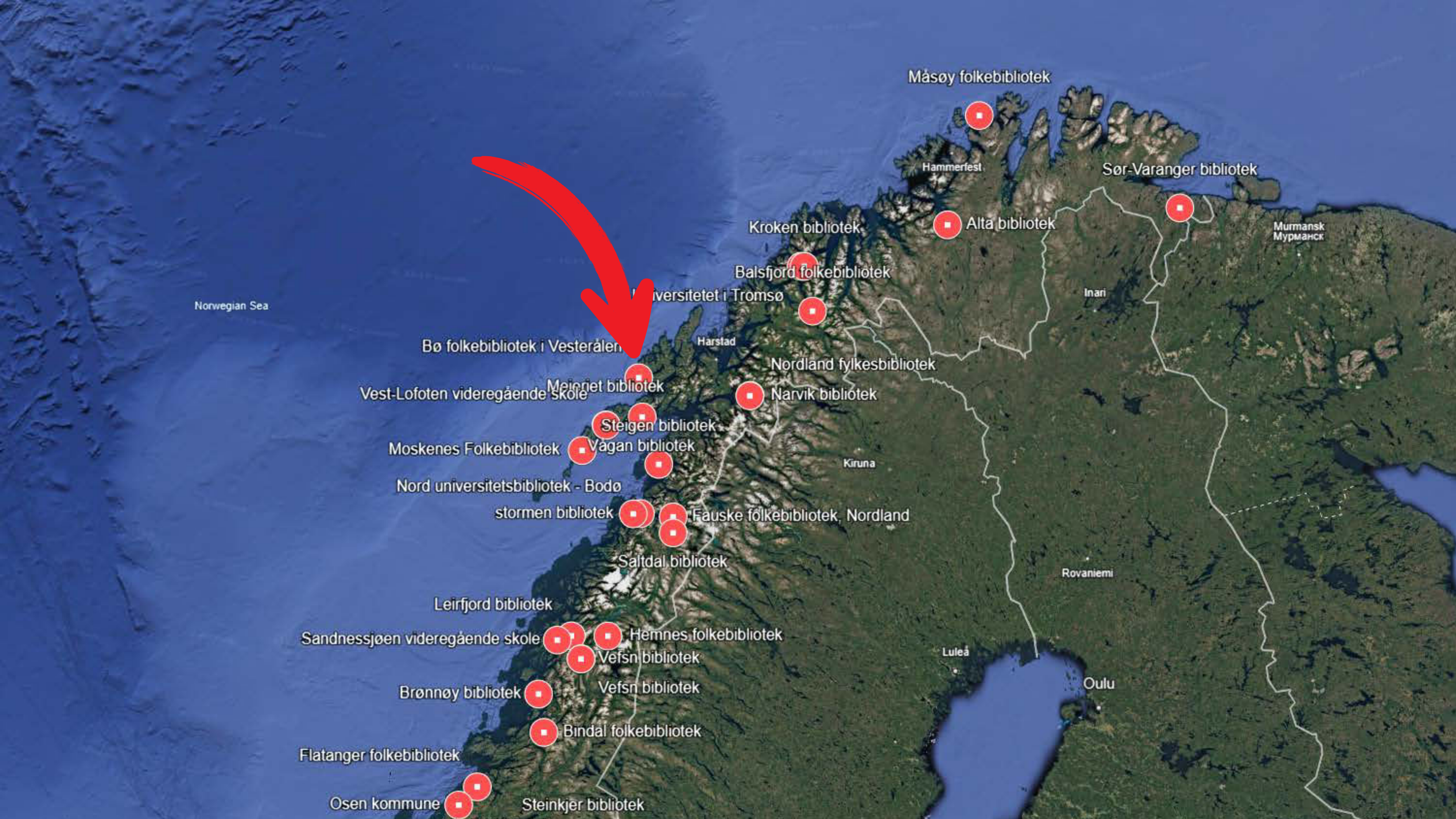
[#Forbudtebøker](#) [#Ytringsfrihet](#) [#BannedBooksWeek](#) [#Bannedbooks](#)

Vi hadde fått sperretape fra politiet som vi brukte i tillegg til materialet vi fikk tilsendt, noe som skremte flere litt og i alle fall trakk mye oppmerksomhet mot utstillinga og lettere åpnet opp for samtale. Vi snakket veldig mye med både barn, ungdom og voksne om utstillinga og flere ante ikke om tematikken før dette, eller hvor streng sensur det er i flere land.

Etter at "skremselen" hadde lagt seg hos de som skvatt av polititapen var det udelt positive reaksjoner på utstillinga, vi fikk mye skryt for at vi belyste dette.

BALSFJORD FOLKEBIBLIOTEK

Måsøy folkebibliotek

Hammerfest

Sør-Varanger bibliotek

Murmansk
Мурманск

Alta bibliotek

Kroken bibliotek

Balsfjord folkebibliotek

Universitetet i Tromsø

Harstad

Bø folkebibliotek i Vesterålen

Nordland fylkesbibliotek

Narvik bibliotek

Meinert bibliotek

Vest-Lofoten videregående skole

Steigen bibliotek

Moskenes Folkebibliotek

Vågan bibliotek

Nord universitetsbibliotek - Bodø

stormen bibliotek

Fauske folkebibliotek, Nordland

Kiruna

Saltdal bibliotek

Rovaniemi

Leirfjord bibliotek

Sandnessjøen videregående skole

Hemnes folkebibliotek

Vefsn bibliotek

Brønnøy bibliotek

Vefsn bibliotek

Bindal folkebibliotek

Flatanger folkebibliotek

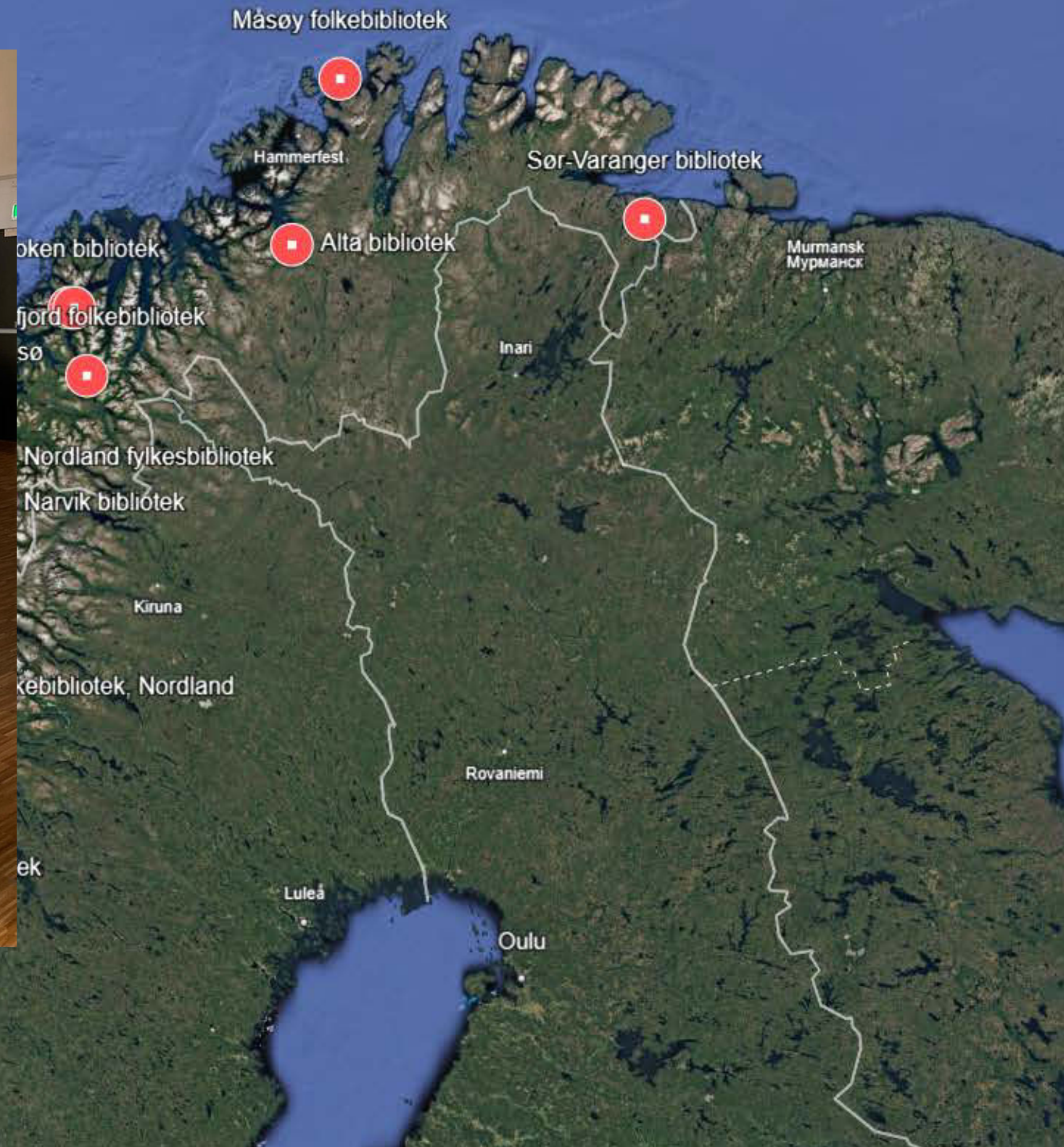
Osen kommune

Steinkjer bibliotek

Luleå

Oulu

Norwegian Sea

Publikum har vært fascinert over hvilke bøker som har vært/er forbudt, og har ofte stilt spørsmål om hvorfor og hvor.

FRA EVALUERINGEN AV FORBUDTE BØKER-UKA 2024

Nytt opplag av «Genderqueer» på norsk

Hvis jeg var trans, ville jeg ikke sagt «jeg er gutt» istedenfor «jeg skulle ønske jeg var gutt»?

Ville jeg like vært noe SIKER?

Og hvis jeg er trans ...

Hvis jeg er asekuel, spiller egentlig kjennet mitt noen rolle?

Har jeg en partner?

Er jeg en homofil gutt?

Eller en straight gutt?

Men jeg følger meg ikke som jenter?

Bortsett fra at jeg kanskje aldri vil ha sex?

Uansett det er det jeg føler?

Eller en biseksuell gutt?

Reidar Engesbak
TEKST

Flere av bøkene (som gjerne står og støver ned i hyllene) ble utlånt, vi måtte regelmessig fylle på utstillinga. Det var også flere barn som lurte på hva det var og om de fikk lov til å låne bøkene eller om det var forbudt å låne.

FRA EVALUERINGEN AV FORBUDTE BØKER-UKA 2024

– Det som skjedde på Roligheden skolen i Arendal var ikkje sensur.

Redaktør i Bok & bibliotek
Arne Olav Hageberg

Arendal-saka handlar ikkje om sensur

– Min bakgrunn med 15 år som skolebibliotekar forteller meg at dette i aller høyeste grad handler om sensur

Siv Christine Bjørang Jørstad,
skolebibliotekar og
forbundsstyremedlem i
Bibliotekarforbundet

ORDSKIFTE

Bibliotektidsskrift taler bibliotekarene midt imot

Fjerningen av Genderqueer fra skolebiblioteket i Arendal var ikke sensur, skriver redaktøren av biblioteksektorens eget tidsskrift. Jo, svarer lederen for Norsk Bibliotekforening.

Av **Elise Dybvig**
og **Katinka Hustad** (foto)

Da det i desember i fjor ble kjent at skole-sjefen i Arendal hadde bedt om at den amerikanske tegneserieromanen *Genderqueer* skulle fjernes fra skolebiblioteket til Roligheden skole, kom reaksjonene raskt. Noen mente man hadde å gjøre med et forsøk på sensur, andre mente at foreldre hadde rett til å reagere på tegninger som skildrer seksualitet og at det var riktig å fjerne boken. I den første leiren var bibliotekarer og forfattere godt representert, i den andre KrF-politikere, lokale debattanter og kulturkrigere.

I siste nummer av Bok & bibliotek har redaktør Arne Olav Hageberg skrevet en leder med overskriften «Arendal-saka handlar ikkje om sensur».

Bok & bibliotek er et uavhengig fagtidsskrift som sendes ut til medlemmer av Norsk bibliotekforening og abonnenter. Arne Olav Hageberg har vært redaktør siden 2022, og har erfaring fra både bibliotek og som journalist. I siste nummer vier han de to første sidene til leserne og hevder – i skil-

satt i en slik kinkig situasjon, gjør at det er veldig mye interessant i denne saken om roller og ansvar, sier Hageberg.

– Forfatter Birger Emanuelson hevdet i en debatt at «i mine ører lyder det som sensur når en bibliotekar blir bedt av en leder, om å endre sin faglige beslutning. Det er en innskrenkning av hennes arbeidsfrihet».

– Det er jo en spissfindighet, men det er viktig å påpeke at det var en anbefaling fra skole-sjefen, og ikke et pålegg.

– Når mener du det ville ha vært riktig å snakke om sensur?

– Det er den dagen et kommunestyre begynner å diskutere det, for eksempel.

Lovlig og ønsket

Boken som forsvant fra skolebiblioteket, var ikke en hvilken som helst bok, men boken det er gjort flest forsøk på å forby og bannlyse i USA. Maia Kobabes *Genderqueer* (2019) er en selvbiografi som oppvekstskildring om det å finne ut av hvem man er, som for Kobabes del er en del av livet frem som ikke-

Forbudte bøker-uka Norge 6.-12. oktober 2025

Spre ordet og bli med!

Slutt aldri å snakke om sensur,
ytrings- og lesefrihet!